

TANSSITAITEEN VIENTISTRATEGIA 2007-2011

SISÄLTÖ

Esipuhe

Johdanto

1. TIIVISTELMÄ

2. TAUSTAA

2.1 Käsitteistä

2.2 Tanssitaide Suomessa tänään

2.2.1 Keskeiset toimijat

2.2.2 Tunnuksluvut

3. VISIO

4. MARKKINAT

4.1 Tanssitaiteen kansainväliset markkinat

4.2 Toimiala tänään ja lähitulevaisuudessa

4.3 Suomalainen tanssitaide kansainvälisillä markkinoilla

4.4 Kilpailutilanne

5. TANSSITAITEEN ALAN JA VIENNIN LIIKETOIMINTAMALLIT JA ANSAINTA-LOGIIKKA

5.1 Toimijat

5.2 Tanssin viennin osa-alueet

6. TOIMIALAN SWOT-ANALYYSI

7. TOIMENPITEET VISION TOTEUTTAMISEKSI – STRATEGISET PAINOPISTE-ALUEET

7.1 Koulutus

7.2 Kansainvälisten verkostojen vahvistaminen ja markkinatietämyksen lisääminen

7.3 Toimialan kansainvälisen toiminnan perusrahoituksen vahvistaminen

7.4 Viennin tukeminen

7.4.1 Vientitapahtumat

7.4.2 Yhteishankkeet

7.4.3 Pk-yritykset ja yhdistykset/Viennin toimijat

8. STRATEGIAN TOTEUTUMISEN SEURANTA JA MITTARIT

LIITTEET

1. Budjetti

2. 2007 Tanssin Tiedotuskeskus vientihankesuunnitelma

3. Aasia-ohjelma

TANSSITAITEEN VIENTISTRATEGIA

Esipuhe

Tanssitaiteen vientistrategia on laadittu osana kansallista vientistrategiaprosessia. Opetus-, ulkoasiain-, kauppaa- ja teollisuus- sekä valtiovarainministeriön yhteisen kulttuurivien- nin kehittämistyöryhmän toimeksiannosta tanssitaiteen vientistrategiatyöstä on vastannut Tanssin Tiedotuskeskus. Taiteenalakohtaisen strategiatyön tarkoituksena oli ottaa parhaalla mahdollisella tavalla huomioon kunkin taiteenalan ominaislaatu, vientipotentiaali ja toimintaedellytykset. Tämän tavoitteen mukaisesti tanssitaiteen vientistrategiassa on varsin laajasti käsitelty koko toimialaa, sen resursointia ja kehityspotentiaalia.

Tanssin Tiedotuskeskuksen hallitus on käsitellyt tanssitaiteen vientistrategiaa kahdessa kokouk- sessa: 21.6.2006 käsiteltiin vientistrategia toimeksiantoa ja kontekstia, ja 26.10.2006 varsinaista vientistrategiaa. Hallituskäsittelyn jälkeen tanssin kentän toimijoilla, mm. tanssiryhmillä, aluekeskuksilla ja festivaaleilla, oli mahdollisuus kommentoida strategiaa. Strategiaprosessin aikana allekirjoittanut kävi lukuisia keskusteluja tanssin alan toimijoiden kanssa. Kaikki edellä mainitut vaiheet edesauttoivat strategian syntyä.

Lämmin kiitos kaikille strategiaprosessiin osallistuneille keskusteluista ja kommenteista.

Helsingissä 1.12.2006

Sanna Rekola
Toiminnanjohtaja
Tanssin Tiedotuskeskus

Johdanto

Tanssi on tulevaisuuden taidemuoto: Kieleen sitoutumattomana taiteenlajina se globalisoituvassa maailmassa ylittää helposti kulttuurisia rajoja. Visuaalisen kulttuurin vahvistaessa asemaansa tanssi vahvasti visuaalisena - ja toisaalta fyysisenä - taidemuotona kerää yhä laajempia yleisöjä. Tanssitaide syntyy tiiviissä vuorovaikutuksessa esimerkiksi musiikin, valokuvan, mediataiteen, elokuvan, multimedian ja kuvataiteen kanssa, mikä tekee siitä laaja-alaisen ja moniulotteisen taidemuodon. Luonteva yhteys teknologiaan ja digitaaliseen sisältötuotantoon on olemassa. Tanssin maailmanlaajuisten markkinoiden kasvu on mahdollisuus myös suomalaiselle tanssitaiteelle.

Tasokas ja omaperäinen suomalainen tanssitaide on 90-luvulta alkaen herättänyt maailmalla kiinnostusta. Esitysviennin merkittävä kasvattaminen ja sitä kautta vientituottojen ja työpaikkojen lisääminen on mahdollista. Kehitys- ja tuotteistusprosessien kautta voidaan nähdä laajempaa kasvupotentiaalia. Jotta kansainvälinen kiinnostus ja hyvä markkinatilanne voitaisiin hyödyntää, suomalainen tanssitaide tarvitsee tuekseen monenlaisia toimia.

Suomessa on jo nyt useita tanssitaiteilijoita ja ryhmiä, jotka tekevät merkittävää kansainvälistä uraa. Lisäksi on olemassa monia kansainvälisen uran kynnyksellä olevia, jotka tarvitsisivat joko taloudellisia tai tuotannollisia resursseja voidakseen kehittää kansainvälistä toimintaansa. Tämä pätee luonnollisesti myös nuoriin, uransa alussa oleviin taiteilijoihin. Kaikkia näitä toimijoita on kuitenkin tuettava riittävästi uran eri vaiheissa, ei ainoastaan vasta kun läpimurto on tehty. Tanssitaiteen vientistrategiassa tai viennin tukemisessa ei voi kiinnittää huomiota vain niihin toimiin, joilla voidaan nähdä nopeasti lisättävien vientituottoja tai niihin toimijoihin, joiden vientipotentiaali on jo näkyvissä ja realisoitumassa. Kansainvälisen yhteistyön ja kansainvälistymisen pitkäjänteinen tukeminen kehittää taiteilijoita ja ryhmiä, jotka tulevaisuudessa voivat olla osa kulttuurivientiä.

Viennin näkökulmasta kulttuurivaihto tai kansainväliset yhteistyöprojektit ovat investointeja, jotka tulevaisuudessa tuottavat vientituottoja. Samoin investointeja ovat tanssitaiteen perusrahoitus sekä tuki taiteelliseen työhön ja toimintaan. Tästä syystä ei viennin tukea tai vientistrategiaa tanssin alalla voi ajatella irrallaan muun toiminnan tuesta ja kehittämisestä.

Tämä on haaste tukijärjestelmiä ja myöntökriteerejä luotaessa sekä myöntöjen priorisointeja tehtäessä. Samalla tavalla kuin laatua määriteltäessä olisi kansainvälisen toiminnan tukea ja vientitukia myönnettäessä kyettävä ottamaan huomioon monia kriteerejä. Vientityön tukimuotoja kehitettäessä ja työn tuloksia arvioitaessa on oltava tietoinen tanssin alan kansainvälisestä tilanteesta, viennin tukitoimista muissa maissa, palkkioiden ja kustannusten määräytymisestä jne. Suomalaista tanssia ei viedä tyhjiössä; laadun lisäksi esimerkiksi hinta tai matkakustannukset voivat olla ratkaisevia tekijöitä teosten viennin onnistumiselle.

Kulttuurivientihanke, jota nyt edistetään useiden ministeriöiden yhteistyönä, on tehnyt myös tanssin alalla viennin edistämisestä painopistealueen. Viennin tukitoimiin pyritään saamaan lisäresursseja. Samaan aikaan on taiteen alan rahoituksen kehittämisestä sen muilla osa-alueilla pidettävä huolta. Sekä tanssin alan toimijoiden että viranomaistahojen on huolehdittava siitä, että taiteellisen työn ja tuotannon tekemistä sekä tanssin alan organisaatioita tuetaan riittävästi. Vain näin voidaan rakentaa tulevaisuuden vientiä.

1. TIIVISTELMÄ

Tanssitaide on tällä hetkellä yksi dynaamisimmista ja voimakkaimmin kasvavista taiteenaloista Suomessa. Tanssitaiteilijoiden määrä samoin kuin esitys- ja yleisömäärät ovat kasvaneet tasaisesti 1980-luvulta alkaen, ja kasvu näyttää jatkuvan. Kasvu on ollut myös laadullista. Suomalainen tanssi menestyy kansainvälisesti ja sille on olemassa kasvava kysyntä. Kieleen sitoutumattomana, vahvasti visuaalisena taidemuotona tanssilla on erinomaiset mahdollisuudet kansainväliseen menestykseen.

Vähäisen perus- ja vientirahoituksen vuoksi tanssin vientityötä ei ole pystytty tekemään erityisen suunnitelmallisesti tai pitkäjänteisesti. Tästä huolimatta ulkomailla tapahtuva esitystoiminta on tuottanut 2000-luvulla noin 20% tanssitaiteen kokonaiskatsojamäärästä. Onkin arvioitu, että kansainvälisen esitystoiminnan määriä ja vientituottoja voidaan kasvattaa huomattavasti nykyisestä ja että tulevaisuudessa tämän hetkistä useampi tanssitaiteilija ja -ryhmä tekee merkittävää kansainvälistä uraa.

Tavoitteena on, että Suomi on yksi tanssin alan johtava maa maailmassa. Tämä tarkoittaa mm., että suomalaisen tanssin esitysmäärät ulkomailla kaksinkertaistuvat vuoteen 2011 mennessä. Vuonna 2005 esityksiä ulkomailla oli 171 ja ulkomaisia katsojia 90 288, mikä oli 20,4 % tanssitaiteen kokonaiskatsojamäärästä. Tavoitteena on kasvattaa esitysviennin ja muun tanssin alan viennin liikevaihtoa merkittävästi (ei tilastoitu toistaiseksi). Alalle syntyy sekä uusia yritysmuotoisia toimijoita että työpaikkoja taiteilijoille ja tuotantopuolelle. Tanssitaidetta kehitetään myös laajasti osana muuta sisältötuotantoa.

Keskeisiin toimenpiteisiin kuuluu toimialan tukiorganisaatioiden, ennen kaikkea **Tanssin Tiedotuskeskuksen**, kansainvälisen toiminnan ja vientityön resurssien parantaminen. Tärkeää on myös **muiden toimijoiden tukeminen**: tanssiryhmät ja -keskukset, freelancerit; matka-apurahat, vientihankkeet, viennin kehittäminen. **Kansainvälisen markkinoinnin ja muun osaamisen kehittäminen** luovat tanssin kentälle tarvittavia osaamista, toimijoita ja rakenteita. Tanssitaiteen kansainvälistymistä ja vientiä edistetään **kansainvälisissä verkostoissa**, messuilla ja muissa tapahtumissa, muun muassa festivaaleilla sekä koti- että ulkomailla. **Yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden välillä** (ministeriöt, lähetystöt ja instituutit, muut taiteen ja kulttuurin alat) avaa mahdollisuuksia ja auttaa hyödyntämään resurssit tehokkaasti. Vientitoiminnan nykyresursseja ei ole selvitetty muuten kuin opetusministeriön tuen osalta. Vuonna 2006 opetusministeriö (sisältää taiteen keskustoimikunnan) tuki tanssitaiteen vientiä 320 500 eurolla. Rahoitustarve ehdotettujen toimenpiteiden toteuttamiseksi on 1 318 000 vuodessa vientityön alussa.

Tanssitaiteessa vientistrategian toimeenpanon keskeisiä toimijoita ovat tanssitaiteilijat, tanssiryhmät, tanssin aluekeskukset, festivaalit ja Tanssin Tiedotuskeskus. Taiteelliset toimijat (taiteilijat, ryhmät, aluekeskukset) tuottavat esityksiä ja muita vientituotteita. Välittäjäorganisaationa Tiedotuskeskus edistää vientiä tiedottamalla, tuottamalla materiaalia, kouluttamalla, järjestämällä vientitapahtumia, verkostoitumalla, neuvonta- ja koulutuspalveluilla jne. Aluekeskukset ja festivaalit tekevät kansainvälisesti taiteellista yhteistyötä, osallistuvat residenssiohjelmiin ja toimivat vierailujen vastaanottajatahoina. Festivaalit voivat toimia myös vientitapahtumina.

2. TAUSTAA

2.1 Käsitteistä

Toimeksiannon mukaisesti tämä tanssin alaa käsittelevä strategia käsittelee nimenomaan vientiä tanssin alalla. Viennin menestyksekkäs kehittäminen edellyttää kuitenkin sen kytkemistä toimialan yleiseen kehittämiseen. **Tässä yhteydessä keskitytään ensisijaisesti tanssitaiteen alaan**, mutta myös muu laadullisesti kansainvälistä potentiaalia omaava toiminta tanssin alalla voi olla vientityön kohteena. **Tanssikulttuurin** alaan luettava toiminta on Suomessa laajaa ja monialaista. Se käsittää tanssitaiteen alan toiminnan lisäksi harrastustoiminnan, seuratanssitoiminnan, tanssiurheilun, tanssin yhteisölliset, sosiaaliset, terapeuttiset, pedagogiset jne. toiminnat. Myös näiltä aloilta voi syntyä tuotteita ja innovaatioita vientityöhön.

Kuten edellä on todettu, tanssitaiteen alalla kulttuuriviennin edistäminen liittyy käytännössä kiinteästi kansainvälistymiseen ja kansainvälisen yhteistyön edistämiseen. Tämä käsitteellinen ja toiminnallinen läheisyys on vaikuttanut sekä tämän strategian käsitteistöön että toimenpide-ehdotuksiin.

- **Kansainvälinen yhteistyö** lähtee käsitteenä vastavuoroisuudesta ja yhteisistä tavoitteista tai tavoitteista, jotka ovat esimerkiksi jonkin taiteen alan kohdalla ensisijaisesti sisällöllisiä.
- Käsitteellisesti edellistä lähellä on **kulttuurivaihto**, joka myös lähtee vastavuoroisuudesta. Nykyään vanhahtava käsite assosioituu kahdenvälisiin kulttuurinvaihtosopimuksiin.
- **Kulttuurivienti** määrittyy toimeksiannon mukaisesti toiminnaksi, jossa tavoitteiksi asetuvat taloudelliset päämäärät, edellä mainittuja tavoitteita välttämättä pois sulke-matta. Muun muassa työpaikkojen lisääminen sekä liiketoiminnan ja -vaihdon vahvistuminen ovat tavoitteita, joihin viennin edistämistoimilla pyritään.

Kulttuurivaihto, kansainvälinen yhteistyö ja kulttuurivienti ovat yhteen kietoutuneita käsitteitä ja toimintoja, jotka voidaan joissain tapauksissa nähdä esimerkiksi tukitoimien kriteerien suhteen erillisinä ja joissain tapauksissa ei. Niiden priorisointi taloudellisen merkittävyyden kannalta voi olla hankalaa ja kulttuurivienniksi voidaan käsittää myös taloudelliselta merkittävyydeltään vähäinen toiminta. Jopa kansainväliseksi yhteistyöksi määrittyvät kehitysyhteistyöprojektit voivat rakentaa yhteistyösuhteita, jotka tulevaisuudessa voivat olla taloudellisestikin tuottavia.

Tekesin toimeksiannosta tehdyssä ja vastikään julkaistussa *Kulttuuriviennin liiketoimintamallit* -selvityksessä kulttuurivienti jaetaan kolmeen osa-alueeseen:

- Ei-kaupallinen, taiteellisista lähtökohdista lähtevä, taloudelliselta merkitykseltään vähäinen toiminta
- Ei-liiketoiminnallinen, taloudelliselta merkitykseltään merkittävä toiminta
- Liiketoiminnallisin perustein organisoitu taloudelliselta merkitykseltään merkittävä toiminta

Suuri osa kuvataiteen sekä tanssin ja teatterin viennistä kuuluu ainakin tällä hetkellä ensimmäiseen kategoriaan, huolimatta siitä että yksittäisten taiteilijoiden ja ryhmien kohdalla ulkomaisten tuottojen merkitys ja kansainvälisen esitystoiminnan työllistävyys voi olla suurtakin.

2.2 Tanssitaide Suomessa tänään

Tanssitaide on tällä hetkellä yksi dynaamisimmista ja voimakkaimmin kasvaneista ja edelleen kasvavista taiteenaloista Suomessa. Tanssitaiteilijoiden määrä samoin kuin esitys- ja yleisömäärät ovat kasvaneet tasaisesti 1980-luvulta alkaen. Kasvu näyttää jatkuvan: vuonna 2004 tuotettiin 179 uutta kantaesitystä ja vuonna 2005 221. Katsojamäärät kasvoivat vuonna 2005 noin 20 000:lla edellisestä vuodesta. Paitsi määrällistä kasvu on ollut myös laadullista. Suomalainen tanssi menestyy myös kansainvälisesti.

2.2.1 Keskeiset toimijat

Suomalaisen tanssin ammattikenttä muodostuu **noin 1000 tanssitaiteilijasta**, jotka toimivat seuraavilla kentän osa-alueilla:

- **11 teatteri- ja orkesterilain piirissä toimivassa tanssiteatterissa**
- **Rahoituslain ulkopuolisella kentällä (= ns. tanssin vapaalla kentällä)**
- **Suomen Kansallisbaletissa ja Helsingin kaupunginteatterin tanssiryhmässä** (Helsinki Dance Company)

Lisäksi tanssitaiteen ammatilliseen kenttään kuuluvat myös

- **Tanssin aluekeskukset** (viisi vuosina 2004 ja 2005 perustettua keskusta)
- **Festivaalit**, joista tärkeimpinä voi mainita Pyhäjärven Täydenkuun Tanssit, Kuopio Tanssii ja Soi -festivaalin ja Liikkeellä marraskuussa -festivaalin. Festivaaleja toteutetaan eri puolilla Suomea, ja kaiken kaikkiaan erilaisia tanssitaiteeseen keskittyviä tapahtumia järjestetään vuosittain toistakymmentä.
- **Järjestöt**, joista keskeisiä ovat Suomen Tanssitaiteilijain Liitto ja Tanssin Tiedotuskeskus, joka yhdeksän jäsenyhteisönsä kautta edustaa laajaa osaa koko suomalaisesta tanssikulttuurista.

Tanssin ammattikentän kasvu perustuu ammatillisen koulutuksen vakiintumiseen vuodesta 1983 lähtien. Tuolloin aloitti toimintansa **Teatterikorkeakoulun tanssitaiteen laitos**, joka yhdessä kahdeksan muun oppilaitoksen kanssa antaa ammatillista koulutusta tanssin alalla.

Edellä mainitun noin tuhannen tanssitaiteilijan lisäksi tanssitaiteen toimiala työllistää tanssitaiteen luonteen vuoksi vähintään samana verran sekä muiden taiteen alojen ammattilaisia (valo- ja äänisuunnittelijat, pukusuunnittelijat, lavastajat, muusikot, valokuvaajat jne.) että muita ammattilaisia. Kun otetaan huomioon tanssin laaja harrastustoiminta sekä laajenemassa oleva soveltava käyttö, tanssin alan työllistävä ja muu vaikutus ulottuu edellä esitettyä huomattavasti laajemmalle.

2.2.2 Tunnusluvut

Tanssitaiteen alan toiminnan rahoitus koostuu valtion-, kunnan- ja omarahoituksesta. Kuten muillakin taiteen aloilla valtion tuen merkitys on keskeinen.

Teatteri- ja orkesterilain eli ns. VOS-rahoituksen piirissä toimii 11 tanssiryhmää ja

tuotantokeskusta. Niiden henkilöstön määrä voidaan ilmoittaa **yhteensä 149 henkilötyövuotena**. Henkilötyövuosiin perustuva valtionosuus oli vuonna 2005 2 035 747 euroa. (Teatteritilastot 2005, Teatterin Tiedotuskeskus ry).

Suomen Kansallisbaletin ja Helsingin kaupunginteatterin tanssiryhmän rahoitus ei sisälly edellä mainittuihin lukuihin eikä niiden osuutta ko. laitosten kokonaisrahoituksesta ole laskettu.

Rahoituslain ulkopuolisen kentän toimintaa rahoitetaan tanssitaiteen edistämiseen tarkoitettusta määrärahasta. Vuonna 2006 määräraha on 720 000. Rahoituslain ulkopuolisella kentällä toimii noin 70 % suomalaisista tanssitaiteilijoista.

Vuonna 2006 tanssitaiteen edistämisen määräraha jakautui seuraavasti:

- Toiminta-avustus 11 ryhmälle, yhteensä 432 000 euroa
- Tanssitaiteen valtakunnallisille järjestöille 76 000 euroa
- Produktioihin ja esitystoimintaan 172 000 euroa
- Tanssikulttuurin edistämiseen 40 000 euroa

Edellisten lisäksi **Tanssin aluekeskuksia rahoitettiin** vuonna 2006 yhteensä 600 000 eurolla.

Esitys- ja katsojatilastot 2003-2005

	Suomalaisten tanssiesitysten kokonaismäärä (sis. esitykset ulkomailla)	Tanssin kokonaiskatsojamäärä (sis. katsojat ulkomailla)	Suomalaisten esitysten määrä ulkomailla	Katsojamäärä ulkomailla	Kv- katsojien osuus kokonaiskatsojamäärästä
2003	2 278	452 121	199	91 390	20,2 %
2004	2 236	422 606	157	48 284	11,4 %
2005	2 366	442 685	171	90 288	20,4 %
					Taulukko 1.

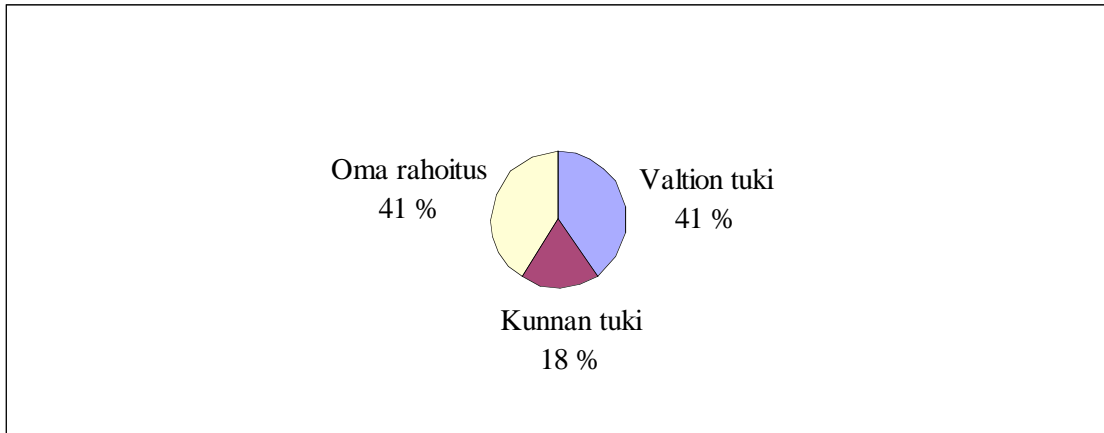
Merkillepantavaa on se, että puutteellisesta perus- ja vientirahoituksesta huolimatta ulkomailla tapahtuva esitystoiminta on tuottanut 2000-luvulla noin 20 % tanssin kokonaiskatsojamäärästä. On arvioitu, että näitä määriä voidaan kasvattaa huomattavasti, samoin kuin vientituottoja ja tanssitaiteilijoiden työllistymistä. Tämän potentiaalın realisoituminen edellyttää kuitenkin sekä huolehtimista tanssitaiteen perusrahoituksen tasosta että viennin tukitoimista.

Huomattavaa on myös, että valtionosuuslainsäädännön ulkopuolisen kentän perusrahoituksen vähäisyydestä huolimatta vapaiden ryhmien ja freelancekoreografien osuus on merkittävä kansainvälisessä esitystoiminnassa. **Vuonna 2005 vapaiden ryhmien ja freelancekoreografien osuus kaikista ulkomailla nähdyistä tanssiesityksistä oli 49 prosenttia** (84 esitystä), ja **osuus kokonaiskatsojamäärästä 29 prosenttia** (25 830). Vuonna 2004 vapaan kentän prosenttiluvut olivat 53 prosenttia esityksistä ja 54 prosenttia katsojista. (Teatteritilastot 2005)

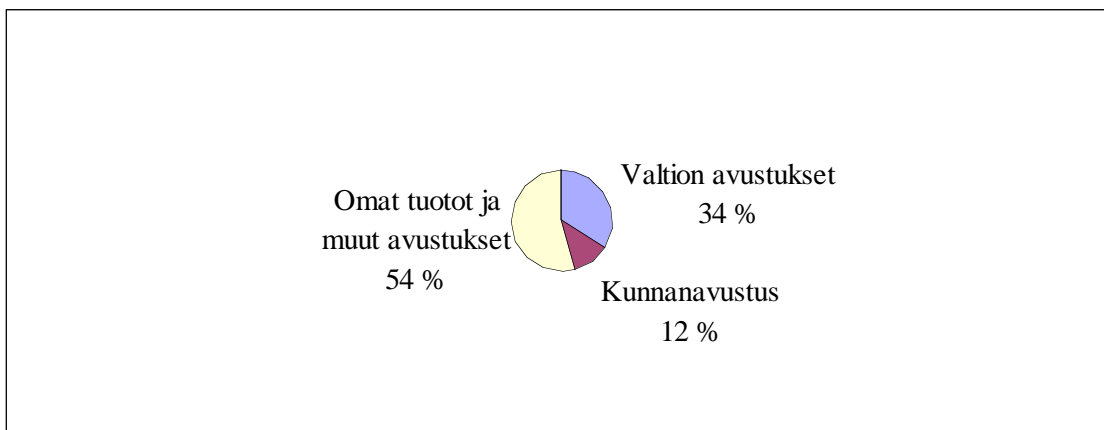
Julkinen tuki vs. omarahoitus

Kuvat 1 ja 2 osoittavat, että tanssin alalla omarahoituksen osuus on merkittävä moneen muuhun alaan verrattuna. **VOS-tanssiryhmien ja -keskusten ja lain ulkopuolella toimivan kentän**

oman rahoitusosuuden keskiarvo on 30,8 %, mitä voi pitää erinomaisena saavutuksena. Korkein oman toiminnan tuotto prosentti tanssin kentällä vuonna 2005 oli Tero Saarinen Companyllä, noin 80 %. Ryhmän oman toiminnan tuotoista ulkomaisia tuloja on noin 80 %.

KUVA 1. VOS-tanssiteattereiden tulot 2005. Teatteritilastot 2005.

KUVA 2. Vapaiden ryhmien tulot euroina vuonna 2004 (tiedot perustuvat Tanssin Tiedotuskeskuksen keräämiin 9:n vapaan ryhmän taloustietoihin).

Kuva 2 valtionosuuslain ulkopuolisen eli ns. vapaan kentän ryhmien tilanteesta on suuntaa antava. Taloustietoja on saatavissa vain muutamalta ryhmältä. Valtion harkinnanvaraisen tuen piirissä oli sekä vuonna 2004 että vuonna 2005 kymmenen ryhmää. Yllä olevat tiedot perustuvat kuitenkin osin eri ryhmien tietoihin. Joka tapauksessa vapaan kentän ryhmien tiedoista voidaan vetää se johtopäätös, että omat tuotot ovat usein suurempia kuin valtion tuki, joissain tapauksissa jopa suurempia kuin valtion ja kunnan tuki yhteensä. Riittävä julkinen perustoiminta-avustus toimii generaattorina myös oman rahoituksen osuuden kasvamiselle.

Suomessa valmistuu vuosittain noin 30-40 uutta tanssin ammattilaista. Vastikään ilmestyneen tutkimuksen mukaan tanssialan tutkinnon suorittaneista noin kolmannes on ollut valmistumisen

jälkeen työttömänä satunnaisia jaksoja pitempään (Karhunen 2006. Tanssin ja teatterin koulutuksesta työelämään). Vuonna 2000, jolloin Suomen yleinen työttömyysaste oli kymmenen prosenttia, oli tanssitaiteilijoiden työttömyysaste 34 prosenttia (Koskela & Rekola 2003). Työllisyystilanne näyttää siis pysyvän ennallaan.

Tanssin alalla **ei ole tilastoitu** seuraavia lukuja:

- Esitysten pääsylippujen myynnin arvoa
- Esitysmyyntin arvoa
- Tilauskoreografioiden myynnin arvoa
- Alan toimijoiden liikevaihtoa
- Alan viennin arvoa

3. VISIO

Tanssitaiteen vientistrategian tavoitteiden asettelussa ajatellaan toimialaa laajasti; mukana on sekä kaupallinen toiminta (ts. liiketoiminnaksi luettavissa oleva toiminta) että ei-kaupallinen toiminta. Ei-kaupallinen toiminta tukee ja luo pohjaa kaupalliselle toiminnalle. Tavoitteena on sekä viennin lisääminen että ei-kaupallisen kansainvälisen toiminnan kehittäminen ja lisääminen. Jälkimmäinen voidaan nähdä tanssitaiteen kehittämisenä kansainvälisen yhteistyön sekä esitys- ja taiteilijavaihdon keinoin.

Visio eli tavoitetilä

- Suomi on yksi tanssin alan johtava maa maailmassa
- Suomalaisen tanssin esitysmäärä ulkomailla on vuonna 2011 kaksinkertaistunut nykyiseen verrattuna
- Esitysviennin ja muun tanssin alan viennin liikevaihto on kasvanut merkittävästi
- Tanssitaide on yksi digitaalisen sisällöntuotannon osa-alue ja myös sitä kautta syntyy vientiä

Keskeiset tavoitteet 2007-2011

- Vuosittainen esitysviennin kasvu 15%
- Saada 5 uutta vientipotentiaalista suomalaista tanssitaiteilijaa/-ryhmää riittävän suuren perusresurssin takaavan tuen piiriin
- Vienninedistämisen vakiinnuttaminen osaksi Tanssin Tiedotuskeskuksen kansainvälistä toimintaa
- Tanssin toimijoiden liiketoimintaosaamisen ja tuotekehitystyön vahvistaminen
- Vienninedistämistyön kehittäminen olemassa olevia tapahtumia hyödyntäen ja uusia luoden
- Kansainvälisen markkinoinnin kehittäminen: uudet kohdealueet, foorumit ja välineet

2007:

- Tanssin tiedotuskeskus jatkaa 2005 aloitetun vientihankkeen toteuttamista
- Tanssin vientiklinikkaprojektin jatkaminen:
 - Vuonna 2006 mukana olleiden 6 koreografin kanssa jatketaan työskentelyä
 - Vuonna 2007 aloitetaan työskentely 6 uuden kansainvälistä potentiaalia omaavan taiteilijan kanssa
- Analyysi tanssin alan vientiedellytyksistä ja viennin esteistä
- Evaluoinnin pohjalta vientitoiminnan ja -koulutuksen kehittäminen
- Vuonna 2005 aloitetun tanssin vientihankkeen (Tanssin Tiedotuskeskus) aloitusvaiheen ja vuonna 2006 toteutetun IETM-esityskokonaisuuden (Mobile.Dance) ja sen seurausten evaluointi.
- Vuonna 2006 toteutetun dvd-projektin pohjalta syntyneen mobiilisisältöjen kehittämishankkeen käynnistäminen
- Aasia-ohjelman käynnistäminen:
 - Aasian markkinoihin tutustuminen, materiaalin tuottaminen ja markkinointityön aloittaminen: Tokyo Performing Arts Market, Shanghai Arts Fair

2008

- Vientikoulutuksen ja vientiklinikkatyön jatkaminen
- Osallistuminen merkittäviin kansainvälisiin tapahtumiin, esim.:
 - Ranska 2008: suomalaisen kulttuurin sesonki Ranskassa keväällä 2008, tanssin esitys- ja tapahtumakokonaisuus ja sen hyödyntäminen kansainvälisessä markkinoinnissa
 - Lontoo 2008: suomalaisen tanssin esityskokonaisuus kevätkautena 2008
- Düsseldorfin tanssimessut, Saksa
- Cinars-messut, Kanada
- Osallistuminen (ensimmäistä kertaa) American Performing Arts Platformiin Yhdysvalloissa
- Aasia-ohjelman jatkaminen
- Vientirengastoiminnan aloittaminen

2009

- Nordic Dance Meeting –tapahtuma Kuopiossa, mm. pedagogisen osaamisen viennin kehittäminen
- Aasia-ohjelman jatkaminen
- Vientikoulutuksen ja -klinikkatyön jatkaminen
- Tanssin vientiplatformin järjestäminen Helsingissä
- Helsingin kansainvälisten balettikilpailujen hyödyntäminen

2010

- Düsseldorfin tanssimessut, Saksa
- Cinars-messut, Kanada
- Aasia-ohjelman evaluointi
- Uuden kolmivuotisohjelman (markkina-alueiden kartoitus- ja laajentamisprojekti) aloittaminen
- Vientiklinikkatyön ja koulutuksen jatkaminen

2011

- Loppumassa olevan 5-vuotiskauden evaluointi
- Seuraavan 5-vuotiskauden valmistelu

4. MARKKINAT

Suomalaisen tanssitaiteen kansainvälinen markkinatilanne on hyvä, ja suomalaiskoreografiemien ja tanssiryhmien kysyntä on merkittävässä kasvussa. **Suomalainen tanssi koetaan kansainvälisillä markkinoilla kiinnostavana – Suomea pidetään yhtenä nykytanssin¹ johtavista maista maailmassa.** Ongelmia muodostavat tanssin perusrahoituksen vähäisyys ja kiertuerahoituksen puute sekä markkinointiresurssien vähäisyys.

On selvää, että mikäli vientipotentiaalisimpien koreografiemme kansainvälisen markkinoinnin resurssit olisivat tarkoituksenmukaiset, **suomalaisen tanssin vientitoiminta vähintään kaksinkertaistuisi esitysmäärissä laskettuna lyhyelläkin aikavälillä.** Tämän edellytys olisi se, että suomalaisen tanssin vientitoimintaan kanavoitaisiin riittävästi taloudellisia resursseja ja osaamista.

4.1 Tanssitaiteen kansainväliset markkinat

Tanssitaiteen kansainväliset markkinat voidaan määritellä **asiantuntijamarkkinoiksi**, joilla sekä markkinoitavien teosten laatu ja kiinnostavuus että välittäjätahojen asiantuntemus vaikuttavat lopputulokseen. Tanssitaiteen ydinalueella, esitysten samoin kuin esitysoikeuksien myynnissä asiakkaita ovat agentit, tuottajat, teatterit, tanssitalot, tanssi- ja monitaidefestivaalit, balettitalot, tapahtumat. Katsojat ovat näiden tahojen asiakkaita.

Kansainväliset tanssin markkinat ovat laajat ja monipuoliset – hyvään markkina-asemaan pääseminen vaatii tehokasta henkilökohtaista verkostoitumista sekä potentiaalisten ostajien tuntemista. Potentiaalisia yhteistyökumppaneita eli asiakkaita löytyy ympäri maailman – **kyse on aina kunkin koreografin ja tanssiryhmän oman markkinasegmentin löytämisestä.**

Markkinoiden tuntemisen lisäksi tarvitaan ymmärrystä eri tanssityylien ja lajien osittain eriytyneistä markkinoista. Ei voi puhua yhdestä maailmanlaajuisesta tanssin markkina-alueesta. Päinvastoin voidaan sanoa, että jokaiselle tanssityylille, jopa jokaiselle ryhmälle tai joskus jopa yksittäiselle esitykselle, on omat markkinansa ja kohderyhmänsä. Esityspaikat, festivaalit, promootorit - kaikilla on oma profiilinsa, omanlaisensa yleisö ja omat tavoitteensa taiteellisen linjan suhteen. Tämä asettaa omat vaatimuksensa promootiotyölle ja **tekee henkilökohtaisesta kanssakäymisestä alan kansainvälisten toimijoiden kanssa entistäkin tärkeämpää.**

Eriytyneet markkinat vaativat runsaasti verkostoitumista, tietämystä kansainvälisistä toimijoista, heidän toimintaperiaatteistaan ja tavoitteistaan. Kohdennettu markkinointi vaatii erilaista tietoa, erilaisia välineitä ja resursseja kuin kohdentamaton tiedotus.

Tietoisuus edellisestä on ensimmäisiä asioita, joita kansainvälisille markkinoille haluavan on syytä oppia – samoin kuin se, että kaikki, mikä kotimaassa ja suomalaiselle yleisölle näyttyy hyvänä ja laadukkaana, ei sitä aina kansainvälisessä vertailussa ole tai se ei ole ymmärrettävää kansainväliselle yleisölle. Jotkut taideteokset tai kulttuurituotteet ovat niin kulttuurisidonnaisia, että niitä on vaikea myydä.

¹ Tässä yhteydessä nykytanssi määritellään laajasti: kaikki taidetanssi, joka ei ole balettia tai etnistä tanssia on nykytanssia

4.2 Toimiala tänään ja lähitulevaisuudessa

Kulttuurinen globalisaatio näyttäisi vahvistavan sekä länsimaisen korkeakulttuurin että populaarikulttuurin asemaa maailmanlaajuisilla markkinoilla. Kulttuurituotteilla, sekä tavaroilla että elämyksillä, on kasvavat markkinat esimerkiksi Aasian kasvutalouksissa. Länsimaissa kulutus on siirtymässä tavaroiden kulutuksesta palveluiden kuluttamiseen. Maailmanlaajuisesti voidaan siis arvioida tanssitaiteenkin markkinoiden olevan kasvussa.

Tanssitaiteen ala keskittyy tällä hetkellä vahvasti esitystoiminnan vientiin. Myös muun tanssitaiteen alan toiminnan, kuten tekijänoikeuksien, oheistuotteiden, digitaalisten tuotteiden, mobiilituotteiden jne. markkinoiden voidaan arvioida kasvavan tulevaisuudessa huomattavasti.

4.3 Suomalainen tanssitaide kansainvälisillä markkinoilla

Minkäänlaista markkinatutkimusta suomalaisen tanssitaiteen markkinatilanteesta, markkina-alueista tai vientipotentiaalista ei ole tehty. Ymmärrys näistä perustuu tällä hetkellä kansainvälistä työtä tekevien kokemukseen, lisääntyvään kansainväliseen esitystoimintaan ja kysyntään, kansainvälisen lehdistön kirjoituksiin jne. Kulttuurin alalla kysyntä perustuu paljolti tarjontaan, ja se synnytetään olemassa olevien taideteosten tai kulttuurituotteiden pohjalta. Tämän vuoksi kysyntää selvittävä markkinatutkimus ei palvele taiteen vientiä samalla tavalla kuin esimerkiksi kulutustavaroiden vientiä. Markkinoiden tuntemuksen parantaminen on silti tärkeää myös tanssitaiteen alalla. Tämä vaatii kuitenkin enemmän resursseja kuin mitä kentän pienillä toimijoilla on, varsinkin jos ajatellaan maailmanlaajuisia markkinoita.

Suomalaista tanssia on koko 2000-luvun nähty lähes kaikissa maanosissa. Eurooppaan kohdistuvat vierailut muodostavat kuitenkin suurimman ryhmän (ks. Tanssin Tiedotuskeskukset tilastot www.danceinfo.fi). Seuraavassa lyhyet luonnehdinnat keskeisistä markkina-alueista.

Eurooppa, erityisesti Keski-Euroopan maat, on maailmanlaajuisestikin merkittävä klassisen baletin, nykybaletin ja nykytanssin markkina-alue. Eurooppa on markkina-alueena tuttu ja tanssin tekijät ja muut toimijat ovat melko hyvin verkostoituneet alan eurooppalaisten toimijoiden kanssa. Kulttuurinen samankaltaisuus sekä kulttuurin tukimuotojen ja toimintatapojen samankaltaisuus helpottaa vientityötä Euroopassa. Myös EU-rahoitus erilaisille projekteille on lisännyt eurooppalaista yhteistyötä tanssin alalla. Yhteisvaluutta ja lyhyet etäisyydet edesauttavat myös kulttuurivientiä Euroopan alueella.

Pohjois-Amerikka on vientikohteena jo Eurooppaa huomattavasti tuntemattomampi useille toimijoille. Erityisesti Yhdysvalloissa ei ole sen oman taide-elämän rakenteiden vuoksi juurikaan kysyntää eurooppalaiselle nykytanssille. Suomalainen nykybaletti sen sijaan on jo löytänyt tiensä Yhdysvaltojen markkinoille.

Latinalaisen Amerikan voidaan arvioida olevan laaja, suurimmalle osalle toimijoista melko tuntematon markkina-alue. Toistaiseksi suhteet Latinalaiseen Amerikkaan ovat olleet muutamien yksittäisten toimijoiden varassa. Kuitenkin kielen ja osin kulttuurinkin kannalta sitä voidaan pitää esimerkiksi Aasiaa helpompana markkina-alueena.

Pohjoismaat ja Itämeren maat eivät maantieteellisestä ja kulttuurisesta läheisyydestä huolimatta ole olleet toinen toisilleen helppoja tanssiesitysten vientikohteita. Tanssin alalla on äskettäin aloittanut toimintansa Nordic Dance Meeting –verkosto, jonka on tarkoitus laajentua kattamaan myös Baltian maat. Verkoston toiminnan myötä ja yhteistyön lisääntyessä voidaan ajankomppaan olettaa esitys- ja muun viennin lisääntyvän.

Venäjä ja entisen Neuvostoliiton alueen maat ovat tanssin markkina-alueena jokseenkin hyödyntämätön alue. Toistaiseksi sinne on tehty vain satunnaisia vierailuja. Vaaditaan runsaasti pitkäjänteistä työtä luoda toimivia yhteistyöverkostoja ja säännöllisiä vierailukäytäntöjä.

Aasia on sekä talous- että väestökasvunsa vuoksi merkittävä potentiaalinen markkina-alue myös tanssille. Aasian kasvukeskuksissa on rakennettu viime vuosina suuria kulttuurikeskuksia, ja eurooppalainen korkeakulttuuri herättää kiinnostusta. Japanin kanssa on jo jonkin aikaa kehitetty yhteistyötä, joka alkaa poikia esitysvierailuja, residenssivaihtoja jne. Aasia on vielä pitkälti tuntematon markkina-alue ja kulttuurisesti suhteellisen erilainen toimintatavoiltaan kuin Eurooppa. Aasian markkinoihin ja alan toimijoihin tutustuminen tai markkinointityön tekeminen Aasiassa vaatii enemmän resursseja kuin mitä yksittäisillä ryhmillä tai muilla toimijoilla on.

4.4 Kilpailutilanne

Suomalaisen tanssin kilpailuetuina maailmanlaajuisilla markkinoilla voidaan pitää sen korkeaa laatua, omintakeisuutta ja teknologian laajaa hyväksikäyttöä esityskonsepteissa ja visualisoinnissa. Haittoina kilpailutilanteessa voidaan pitää esimerkiksi välimatkojen aiheuttamia korkeita matkakustannuksia. Lisäksi esimerkiksi useisiin eurooppalaisiin kilpailijoihin verrattuna suomalaisesitysten korkeaan hintatason vaikuttavat mm. matkustustukien vähäisyys ja ongelmat taiteenalan perusrahoituksessa. Jälkimmäinen vaikuttaa esitysten hinnoitteluun mm. siten, että taiteellinen työryhmä palkataan esitys ja/tai vierailukohtaisesti, jolloin myös kaikki kustannukset on saatava katetuksi esityskorvauksista.

Suomalaisen tanssin laatu ja erityispiirteet

Suomalainen tanssitaide määritellään kansainvälisessä vertailussa laadukkaaksi. Taiteellisen laadun määrittely ei kuitenkaan ole kovin helppo tai yksiselitteinen asia. Klassisessa baletissa laadun kriteerit ovat huomattavasti selkeämmät kuin esimerkiksi nykytanssissa. Osassa nykytanssia ne ovat hyvinkin vaikeasti määriteltävissä: kun tehdään esityskonventioita uudistavaa, uutta luovaa taidetta, ei laatua ole helppo määritellä ainakaan hyvä-huono käsitteillä. Laatu voi-kin silloin olla vaikkapa muodon uudistumista, uusia näkökulmia tai liikkeen tai aiheen omaperäisyyttä. Yksinkertaistaen voi sanoa, että kansainvälisillä taiteen ja kulttuurin markkinoilla kysyntää löytyy joko erityisen korkealaatuiselle (teknisen virtuositeetin merkityksessä) tai erityisen omaperäiselle taiteelle (taiteellista ilmaisua uudistavassa mielessä).

Tanssitaiteen markkinoiden on useissa yhteyksissä todettu olevan hyvin heterogeeniset – yleensäkin kulttuurin yleisöjen on nähty jo jonkin aikaa sirpaloituvan, jakautuvan erilaisiksi alakulttuureiksi. Huolimatta laadun määrittelyn ongelmallisuudesta ylipäätään ja huolimatta markkinoiden ja yleisöjen sirpaloitumisesta pyritään seuraavassa nostamaan esille muutamia näkökulmia suomalaisen tanssitaiteen laadusta kansainvälisessä vertailussa.

Suomalainen nykytanssi herättää kiinnostusta Suomen ulkopuolellakin. Se on viennin kannalta relevanttia. Suomen omien markkinoiden ollessa suhteellisen pienet nykytanssin kenttä näkeekin kansainväliset markkinat ja kansainvälisen toiminnan keskeisinä elinmahdollisuuksiensa ja kehittymisensä kannalta. Tanssin ammatillisen koulutuksen vakiintuminen on näkynyt laadun selkeänä kehittymisenä varsinkin 1990-luvun loppupuolelta lähtien. Tuolloin on myös kansainvälisten vierailujen määrä alkanut kasvaa. 2000-luvulla suomalaisen tanssin katsojista useana vuotena noin 20 % on ollut ulkomailla.

Klassisen baletin markkinat maailmalla, esimerkiksi Aasiassa, kasvavat. Kilpailu alalla on todella kovaa. Klassinen baletti perustuu virtuositeettiin, jollaista pienen väestöpohjan Suomessa voi syntyä kilpailijamaita vähemmän. Suomalaisen klassisen baletin on vaikea kilpailla Euroopan tai maailman balettitalojen ohjelmistojen kanssa. Sen sijaan Suomen Kansallisbaletin nykybaletti- ja nykytanssiohjelmisto voi parhaimmillaan olla niin laadukasta ja omaperäistä, että se löytää markkinoita kansainvälisiltä festivaaleilta ja balettitaloista. Näin on jo muutamien nykybaletin tekijöiden, sekä Suomen Kansallisbaletissa että sen ulkopuolella toimivien, kohdalla tapahtunutkin.

Yksi indikaattori, jolla suomalaisen tanssitaiteen laatua kansainvälisessä kontekstissa voi arvioida on ulkomaisten lehtien kiinnostus. Huolimatta siitä, ettei kattavaa seuranta ole voitu tehdä, on ollut selvästi havaittavissa kirjoitusten määrän kasvu 90-luvun lopulta lähtien. Jos kansainvälisen kirjoittelun positiivinen sävy olisi tiivistettävissä yhteen adjektiiviin, se voisi olla omaperäinen. Jos ajatellaan kansainvälistä kilpailutilannetta, sitä voidaan pitää hyvänä merkinä; suomalainen tanssi tuskin pystyy kilpailemaan suurten eurooppalaisten tanssimaiden kanssa volyyminalla, mutta omaperäisyydellä ja viimeistelyn asteella kylläkin.

Eräs suomalaisen tanssin korkean laadun osatekijä on selkeästi niiden tasokas valo- ja äänisuunnittelu. Tähän liittyy monissa tapauksissa myös tasokas ja kiinnostava visualisointi videon tai multimedian keinoin. Suomessa on korkeatasoinen valo- ja äänisuunnittelun koulutus. Korkean teknologian maana Suomessa on ollut mahdollisuus ja valmius omaksua ja käyttää alan uusinta teknologiaa.

5. TANSSITAITEEN ALAN JA VIENNIN LIIKETOIMINTAMALLIT JA ANSAINTALOGIIKKA

Tanssin alan liiketoimintamalleja ja ansaintalogiikkoja tällä hetkellä ja tulevaisuudessa voidaan kuvata kuvalla 3 (ks. s. 18). Kuvan avulla voidaan hahmottaa myös vientitoiminnan ansaintalogiikkoja. Kuvan keskiössä on esitystoiminta ja –vientä.

Tanssitaiteen ydin on edelleen elävä esitys ja sen myötä kontakti esiintyjien ja yleisön välillä. Tämän ytimen viennin edistäminen on strategisesti keskeistä, sillä taidemuotona tanssi elää ja kehittyy nimenomaan elävän esityksen kautta. Esimerkiksi tanssin kehittyminen digitaalisena sisältötuotteena saa pitkälti taiteelliset sisältönsä joko suoraan tai epäsuorasti elävien esitysten tuottamisesta tai niiden tuotannossa syntyvistä innovaatioista.

Huolimatta korkeasta laadustaan ja kansainvälisestä kiinnostavuudestaan suomalainen tanssi ei ole vielä löytänyt tietään digitaalisiin sisältötuotteisiin tai merkittävässä määrin edes analogisille televisiokanaville. Esitysviennin kehittämisen lisäksi on syytä kehittää ja lisätä toimia, joiden avulla myös esim. tanssiin liittyviä tekijänoikeuksia, audiovisuaalisia tuotteita, valo- ja äänitekniistä osaamista, digitaalisia esitysformaatteja jne. voidaan viedä ulkomaille yhä enemmän.

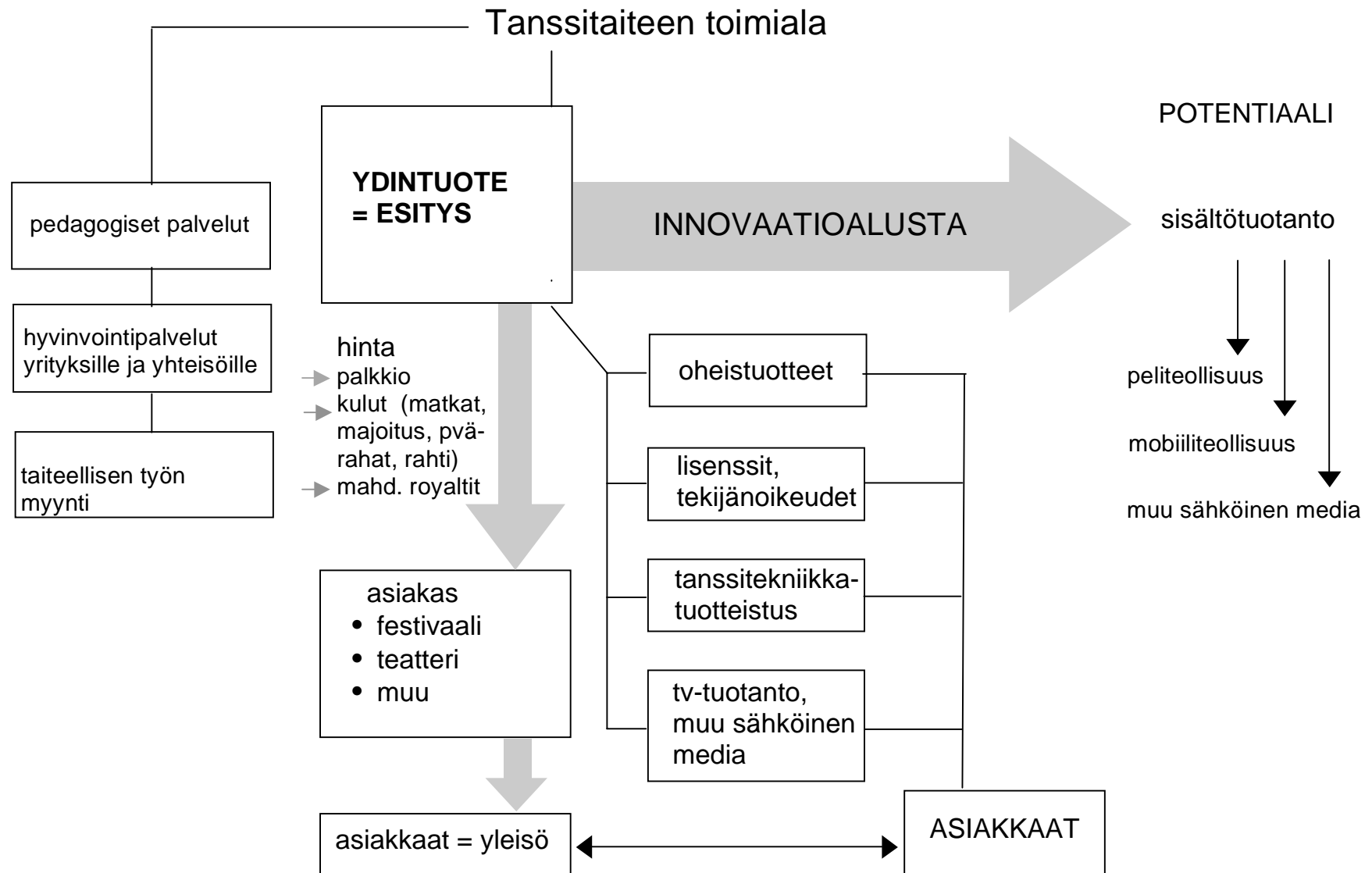

Tanssitaiteen alan tuotteet, myynti ja tulonlähteet:

- Esitykset
- Pääsyliput
- Tekijänoikeudet & lisenssit
- Taiteellinen työ (koreografin työ tms.)
- Videot, dvd:t, tv-ohjelmat, elokuvat
- Mobiilituotteet
- Muut digitaaliset sisällöt
- Pedagogiset palvelut
- Oheistuotteet
- Hyvinvointipalvelut yms.

Kuva 3

TANSSIALAN TOIMINTAMALLIT JA ANSAINTALOGIIKAT

5.1 Toimijat

Tanssitaiteen kentällä viennin keskeisiä toimijoita ovat aluekeskukset, Tanssin Tiedotuskeskus ja tanssiryhmät (sekä VOS-ryhmät, vapaan kentän ryhmät että Suomen Kansallisbaletti ja Helsingin Kaupunginteatterin Tanssiryhmä). Viisi tanssin aluekeskusta on käynnistänyt toimintansa kaksi vuotta sitten, joten niiden kansainvälinen toiminta hakee vielä muotoaan ja on paljolti kiinni resurssien kehittymisestä. Ne ovat kuitenkin keskeinen osa tanssin alan perusrakennetta ja taiteellista toimintaa. Kansainväliset yhteistuotannot, residenssitoiminta ja vierailujen vastaanottaminen ovat niitä aluekeskusten toimintamuotoja, joilla ne kytkeytyvät osaksi vastavuoroista kansainvälistä toimintaa. Aluekeskusten paikalliset yhteistyöverkostot, joihin voivat kuulua esim. alueelliset taidetoimikunnat, ovat omiaan toteuttamaan mittaviakin kansainvälisiä alueiden välisiä yhteistyöhankkeita.

Tanssiryhmät ovat suhteessa vientiin hyvin heterogeeninen joukko. Ryhmien vientipotentiaali todentuu kansainvälisillä markkinoilla kansainvälisten toimijoiden kiinnostuksena. Kansainvälisesti kiinnostavan taiteellisen tuotannon lisäksi ryhmät tarvitsevat ammattitaitoa ja resursseja kansainväliseen toimintaan: verkottumiseen, pr-työhön, myyntiin ja markkinointiin. Kansainvälisen toiminnan ja viennin kehittäminen on osoittautunut hankalaksi monille sellaisillekin, joilla jo on kansainvälistä kysyntää. Perustoimintaresurssien vähyys tai olemattomuus toimivat esteinä, joiden takia kysyntään ei voida vastata eikä vientiä kehittää.

Myös monilla **freelancereilla** eli produktiokohtaisesti ilman omaa ryhmää työskentelevillä taiteilijoilla on huomattavan suuri vientipotentiaali, jonka realisointi ilman tukirakenteita tai välittäjäorganisaatioita on vaikeaa.

Tanssin Tiedotuskeskuksen kansainvälisen toiminnan resurssit ovat toistaiseksi olleet pienet. Erillisrahoituksella on tuotettu kansainvälisiä julkaisuja, osallistuttu messuihin yms. Toiminnan profiili on ollut enemmän kansainvälisissä verkostoissa toimimista ja tiedottamista kuin varsinaista vienninedistämistä. Toiminnan painopiste on ollut kotimaassa tapahtuvassa tanssin aseman edistämisessä ja tiedotustyössä. Tiedotuskeskuksessa aloitettiin vientihanke vuonna 2005 opetusministeriön erillismäärärahalta. Vientihankkeen jatkaminen ja vientitoiminnan kehittämisen joko pysyväksi osaksi tiedotuskeskuksen perustoimintaa tai ajan mittaan ulkoistettavana toimintana on keskeistä tanssin alan viennin kehittämisessä. Erityisesti niille alan toimijoille, joiden perustoimintaresurssit ovat niukat, Tiedotuskeskuksen vientitoiminta on tärkeää.

Myös suomalaisilla **festivaaleilla ja tapahtumilla** on roolinsa tanssin kansainvälistymisessä ja viennissä. Kansainvälinen toiminta ei voi olla vain vientiä, verkostoissa toimiminen edellyttää myös tuontia (vaikkakaan ei nykyään enää mekaanisina vaihtosopimuksina). Tanssitaiteen kehitys edellyttää myös ulkomaisten esitysten näkemistä Suomessa. Mahdollisesti jo olemassa olevien festivaalien roolia vientitapahtumina voidaan kehittää. Ne ja erikseen toteutettavat katselmukset antavat kansainvälisille asiantuntijoille (lehdistö, tuottajat ym.) mahdollisuuden tutustua keskitetysti suomalaiseen tanssitaiteeseen.

Keskeisessä roolissa tanssiviennin kehittäjinä ovat luonnollisesti myös **eri ministeriöt, lähetystöt sekä Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit**.

5.2 Tanssin viennin osa-alueet

Tanssin vientiä voi tarkastella seuraavien osa-alueiden kautta:

- Yksittäiset esitysvierailut ja kiertueet ulkomailla
- Koreografien ja muiden tanssin ammattilaisten työskentely ulkomailla
- Tekijänoikeudet ja lisenssit
- Tanssidokumentit, elokuvat, dvd:t, videot
- Muut sähköiset/digitaaliset esitysformaatit
- Pedagoginen osaaminen

Esitysvierailut ja kiertueet ulkomailla ovat toistaiseksi olleet näkyvin, määrällisesti ja taloudellisesti merkittävin osa tanssitaiteen vientiä. Koreografien ja muiden tanssin ammattilaisten työskentely ulkomailla on tilastoissa vähemmän näkyvä, mutta kasvava viennin muoto.

Tekijänoikeudet ovat joissain tapauksissa merkittävä tulonlähde. Baletin ja nykybaletin esityskäytäntöihin kuuluu hyvien ja menestyksekkäiden teosten toteuttaminen yhä uudelleen, jolloin tekijänoikeuksien haltijalle kertyy huomattaviakin tuottoja. Nykytanssissa tämä ei ole yleisenä käytäntönä, vaan esitykset tuotetaan useimmiten tietyille ryhmälle tai tietyille esiintyjille.

Kun tanssitaidetta tuotetaan enenevässä määrin monistettaviin formaatteihin tulevat tekijänoikeustuotot kasvamaan huomattavastikin.

Pedagogisen osaamisen kysyntä voi olla kasvavaa. Esitys- ja muun viennin kasvaessa myös niiden taustalla olevalle pedagogiselle osaamiselle voidaan luoda kysyntää, sikäli kuin se osataan markkinoida ja tuotteistaa oikein.

6. TOIMIALAN SWOT-ANALYYSI

Vahvuudet

Toimialatasolla suomalaisen tanssitaiteen vahvuus on sekä laadullisesti että määrällisesti kasvanut dynaaminen kenttä, johon kuuluu korkeatasoinen koulutus ja joka on hyvin verkottunut muihin taiteenaloihin. Suomalaisen tanssin ehdoton vahvuus kulttuuriviennin näkökulmasta on taiteenalan korkeatasoisuus, visuaalinen näyttävyys ja ennen kaikkea suomalaiseen tanssiin kohdistuva laaja, kansainvälinen kiinnostus. Sisältöjen ja toteutuksen omaperäisyys toimii erottavana tekijänä kilpailijoihin nähden.

Tanssin alalla on erinomaista osaamista niin taiteellisella, taloudellisella, tuotannollisella, viestinnällisellä kuin verkottumistasolla – tosin osaaminen keskittyy osittain suhteellisen harvoille ammattilaisille.

Tanssitaide kuuluu osana tanssikulttuuria toimialaan, joka monipuolisuutensa ansiosta kytkeytyy moniin yhteiskunnan alueisiin: nuoriso- ja vanhustyöhön, terveyteen ja henkiseen hyvinvointiin, sosiaalityöhön, alueiden elinvoimaisuuden ja kilpailukyvyyn kehittämiseen jne. Tämä avaa monia mahdollisuuksia toimialan kehittämiseksi.

Heikkoudet

Perusrahoituksen niukkuus on edelleen keskeinen ongelma toimialan kehittymisen kannalta. Tähän kytkeytyy alan instituutioiden vähyys ja pienuus. Näihin piirteisiin liittyy myös se, ettei kentällä juuri osata hyödyntää uusia rahoitusmahdollisuuksia perinteisen opetusministeriörahoituksen ohella.

Vientirahoituksen vähäisyys ja viennin tukirakenteiden puuttuminen tekee vientityöstä satunnaista ja lyhytjänteistä. Tanssin tuotannollinen huippuosaaminen on harvoissa käsissä. Alan tuotannollinen osaaminen syntyy nimenomaisesti työssäoppimisen kautta, joten alalle pyrkiviä tuottajia pitäisi ohjata jo olemassa oleviin tuotanto-organisaatioihin perehtymään tanssin tuotannon eri osa-alueisiin. Erityisen selvää tuottaja- ja manageriosaamisen vähäisyys on kansainvälisen toiminnan alalla.

Tuottajapula johtuu osin tanssin perusrahoituksen riittämättömyydestä. Tällä hetkellä moni vientipotentialinen koreografi on ilman tuottajaa, koska perusrahoitusta toimintaan ei ole. Kuvaavaa on se, että tämän hetken kansainvälisesti kysytyimpien koreografien joukossa on useita sellaisia, joille valtion tanssitaidetoimikunta ei tanssin määrärahojen pienuudesta johtuen pysty osoittamaan vuotuista perustoiminta-avustusta. (Valmistuvien) tuottajien näkökulmasta matalan tulotason tai riskialttiin toimeentulon tarjoava ala ei ole houkutteleva.

Mahdollisuudet

Mahdollisuudet kasvuun ja kehitykseen sekä laadullisesti että määrällisesti ovat hyvät. Tanssitaiteen alalla voidaan kohtuullisilla toimilla lyhyelläkin tähtämellä kaksinkertaistaa kansainvälisen esitystoiminnan määrä. Kasvu tämän ylikin on mahdollista. Kansainvälisen toiminnan liikevaihdon merkittävä kasvattaminen on mahdollista. Yhteistyömahdollisuudet muiden taiteen- ja

kulttuurinalojen kanssa ovat moninaiset samoin kuin kehitysmahdollisuudet av- ja digitaalisen tuotannon alalla.

Mahdollisuudet toimialan kehittämiseen tanssin soveltavassa käytössä ovat suuret, ja tanssitoiminnan kytkeytyminen yhteiskunnan monille aloille edistää tanssin alan kehittymistä ja tanssiammattilaisten mahdollisuuksia ammatissa toimimiseen.

Uhat

Tanssitaiteen alalla uhat liittyvät siihen, että joko osaamisen tai resurssien puutteessa ei kyetä hyödyntämään mahdollisuuksia, jotka alalla sekä kotimaisessa että kansainvälisessä toiminnassa ovat olemassa. Tanssin alan perusrahoituksen pysyminen pienenä suhteessa kenttään, sen kokoon ja potentiaaliin, on uhka, jonka voi nähdä vähäisinä tuotekehitysinvestointeina. Myös lyhytnäköinen panostaminen pelkäästään alan huippuihin laaja-alaisemman pitkántähtäimen kehitystytön sijaan olisi uhka tulevaisuuden viennille.

Tanssin alan toimijoilla on käsitys tanssin alan vientiedellytyksistä ja viennin esteistä. Jotta heikkoudet ja vahvuudet olisivat kuitenkin entistä selkeämmin tiedossa, on suoritettava analyysi viennin edellytyksistä ja esteistä. Ammattitaidon ja kentän rakenteiden kehittäminen edellyttää sekä itseymmärrystä että viranomaistahojen ymmärrystä kentän tilanteesta.

7. TOIMENPITEET VISION TOTEUTTAMISEKSI – STRATEGISET PAINOPISTE-ALUEET

Suomalaisen kulttuuriviennin esteitä on analysoitu useissa yhteyksissä. Tanssinkin alalla monet ongelmat ja esteet ovat hyvin tiedossa, ja niitä on tässäkin strategiapaperissa käyty läpi. Kuitenkin järjestelmällinen toimialakohtainen analyysi viennin edellytyksistä ja esteistä lisää tanssin alan itseymmärrystä ja edistää siten kentän kehittymistä, auttaa suuntaamaan koulutusta oikein ja antaa viranomaisille tarpeellista tietoa tukitoimien kehittämiseksi. Tähän projektiin voi liittää myös vientityön arvioinnin välineiden kehittämisen.

Toimenpiteet

- **Tanssin kentällä on tehtävä selvitys viennin edellytyksistä ja esteistä** (VOS-ryhmät ja -tuotantokeskukset, vapaan kentän ryhmät ja koreografit, aluekeskukset, HKT:n tanssi-ryhmä ja Suomen Kansallisbaletti). Nykytila-analyyseissä selvitetään muun muassa seuraavia asioita:
 - Minkä verran toimijoilla on ollut kansainvälistä toimintaa esimerkiksi viitenä edeltävänä vuotena (mittareina muun muassa kv. esitysten määrä, kv. toiminnan määrä, muu kv. toiminta)?
 - Mitä osaamista toimijoilta puuttuu liittyen vientitoimintaan?
 - Mitä palveluja toimijat olisivat valmiita ostamaan liittyen vientitoimintaan?
 - Mitkä tekijät koetaan tanssin vientitoiminnan suurimpina esteinä? Esimerkiksi: rahoitus, osaaminen (managerointi, markkinointi, myyntityö, sopimuksiin ja verotukseen liittyvät asiat jne.), markkinatietoisuuden vähäisyys.
- Kriteerien ja mittareiden luominen tulevaa vienninedistämistoimien arviointia varten.

7.1 Koulutus

Puutteet markkinoinnissa sekä tuottaja- ja manageriosaamisessa on analysoitu yleisesti suomalaisen kulttuuriviennin esteiksi. Tanssin alalla osaamisen voi vähintäänkin todeta keskittyvän liian harvoille. Ongelmana ei pelkästään ole puute kansainvälisen toiminnan osaamisesta, vaan myös tuottajien ja managerien tai tuotantorakenteiden puute.

Analyysia tanssin alan viennin edellytyksistä ja esteistä käytetään hyväksi tanssin kansainvälistymiseen, vientiin ja kentän rakenteiden kehittämiseen liittyvän koulutuksen suunnittelussa ja kehittämisessä. Koulutusta suunniteltaessa ja toteutettaessa on tärkeää tietää kenelle koulutus on suunnattu ja mihin tarpeisiin ja puutteisiin ammattitaidossa sitä toteutetaan. Räätelöidyt koulutukset suhteellisen pienelle joukolle tuottavat paremman lopputuloksen kuin yleisluonteiset, liian laajalle joukolle suunnatut. Myös koulutuksen hinnan on oltava kohtuullinen, jotta taataan koulutusta tarvitsevien osallistuminen. Tanssin kentän toimijoiden asiantuntemusta on käytettävä hyväksi silloin, kun koulutuksen suunnittelijat ja toteuttajat eivät tunne kenttää ja sen toimijoita.

Alan ulkopuolista ammattitaitoa tarvitaan, mutta se on osattava asettaa tanssitaiteen kontekstiin, ja nimenomaan suomalaisen toiminnan kontekstiin, silloin kun on kyse ulkomaisista asiantuntijoista. Myös ulkomaiseen koulutukseen hakeutumista on edistettävä. Esimerkiksi Amsterdam Summer Universityn tasokkaat kurssit jakavat ajantasaista tietoa ja ovat kansainvälisine osanottajineen jo itsessään oivallisia verkostoitumistilanteita. Pitkät jatkokoulutukset ulkomailla esim.

manageriosaamisen alalla antavat ammattitaitojen lisäksi kontakteja, mahdollisuuden nähdä esityksiä ja välineitä suhteuttaa suomalainen laatu ja sisällöt kansainväliseen tarjontaan.

Kollegiaalinen apu, kokeneempien toimiminen mentoreina ja erilaiset parhaat käytännöt –tiedon jakamiseen tähtäävät foorumit ovat kaikki tarpeellisia keinoja kentän ammattitaidon ja kansainvälisten työskentelytietojen kasvattamiseksi. Työssäoppiminen niin kotimaassa kuin ulkomailla-kin on tehokas tapa ammattitaidon kasvattamiseen. Tähän olisikin luotava käytäntöjä ja tukijärjestelmiä.

Myös jo olemassa olevia tuottaja- ja managerikoulutuksia on kehitettävä kansainvälisen toiminnan ja viennin tarpeisiin.

Kansainvälistymis- ja vientikoulutusta (tai koulutuksen tarvetta) voi jäsentää seuraavasti:

- 1) Sisältöosaamisen kehittäminen (kv.-kontekstissa: strateginen työ, artist development, awareness)
- 2) Vientiosaamisen kehittäminen; varsinaiset ammatilliset tiedot, taidot yms.
- 3) Yhteistyön (ja sitä kautta vientituotteiden) kehittäminen muiden kulttuuriteollisuuden alojen kanssa

Tanssin Tiedotuskeskus voi vastata osasta koulutuksia: esimerkiksi lyhyet täsmäkoulutukset ja kansainvälisen uran alussa olevien kouluttaminen voivat olla osa Tiedotuskeskuksen vienninedistämistyötä. Yleisemmällä tasolla olevan vientikoulutuksen tai useammalle taiteen tai kulttuurin alalle suunnatun koulutuksen toteuttamisessa yhteistyötä tehdään esimerkiksi Luovien alojen koulutus- ja kehittämisinstituutin IADEn kanssa.

Toimenpiteet

- Tanssin Tiedotuskeskus ja muut tanssin kentän toimijat tekevät yhteistyötä Luovien alojen koulutus- ja kehittämisinstituutin IADEn kanssa alalle sopivan ja tarpeellisen koulutuksen synnyttämiseksi.
- Em. koulutusyhteistyön lisäksi Tanssin Tiedotuskeskus toteuttaa osana kansainvälistä työtään lyhytkoulutuksia erityisteemoista ja pienille kohderyhmille, jopa muutamille ryhmille/tuottajille/taiteilijoille räätälöityjä täsmäkoulutuksia.
- On luotava suomalaisille jo ammatissa toimiville taloudellisia mahdollisuuksia opintomatkoihin ja työssäoppimiseen ulkomailla

Tanssitaiteen luovaa potentiaalia ja tanssitaiteilijoiden ammattitaitoa voidaan hyödyntää muiden taiteenalojen ja kulttuuriteollisuuden alojen sisältöjen tuotannossa. Tanssitaiteilijoiden työtilaisuuksien lisääntymisen ja tanssin alan elinkelpoisuuden kehittämisen lisäksi näin voidaan tuottaa sisältöjä esimerkiksi musiikki- ja peliteollisuuden tuotteisiin, digitaalisiin esitysformaatteihin tai mobiilituotteisiin.

Koska yhteistyö eri taiteenalojen ja kulttuuriteollisuuden alojen välillä on suhteellisen vähäistä, on luotava sekä koulutusta että hankkeita, jotka edistävät yhteistyötä. Usealle kulttuurin alalle suunnatun koulutuksen toteuttajana voisi olla esimerkiksi Luovien alojen koulutus- ja kehittämisinstituutti IADE.

Toimenpiteet

- On luotava koulutusta tanssin alan ammattilaisille tanssisisältöjen tuottamisesta digitaalisiin esitysformaatteihin ja sähköisiin välineisiin
- On luotava pilottihankkeita ja yhteistyöprojekteja tanssin alan ammattilaisten ja digitaalisen sisältötuotannon ammattilaisten välille

7.2 Kansainvälisten verkostojen vahvistaminen ja markkinatietämyksen lisääminen

Tanssitaiteen viennissä ja markkinoimisessa on keskeistä suomalaisten toimijoiden verkostoituminen alan kansainvälisiin toimijoihin. Verkostoituminen, alan toimijoihin tutustuminen ja tapahtumiin osallistuminen antaa suomalaisille toimijoille tietoa ja ymmärrystä siitä, keitä toimijat ovat, mikä on heidän linjansa, mitä he hakevat, mikä on kenenkin kohdeyleisö jne. Ilman tätä tietoa markkinointia ja tiedotusta tehdään sokkona.

Verkostoitumista voidaankin pitää osana markkinaselvitystä ja osana itse markkinointia. Alan tapahtumiin osallistuminen antaa myös tietoa siitä, mihin suomalainen tanssi sijoittuu laadullisesti ja tyyllillisesti, miten sitä kannattaa presentoida jne. Tanssin myynti ja markkinointi tapahtuu alan verkostoissa, luottamuksellisissa asiantuntijasuhhteissa vähintäänkin yhtä paljon kuin anonyymimmän pr- ja tiedotustyön kautta.

Verkostoituminen on hidasta ja pitkäjänteistä työtä. Kansainvälisen toiminnan pääomaa on tällä hetkellä harvoilla ja osa siitä on hiljaista tietoa, jonka siirtäminen suoraan toiselle on mahdollonta. Tanssin alan organisaatiot ovat pieniä, joten usein ei myöskään ole ketään kenelle tiedon siirtäisi. On kyettävä kasvattamaan sellaisten tuottajien ja managerien määrää, jotka ovat kansainvälisesti verkostoituneita ja tietoisia kansainvälisistä markkinoista. Kansainvälistä tietoa on kyettävä lisäämään niin VOS- ja vapaan kentän ryhmissä toimivien, muiden organisaatioiden ja tapahtumien palveluksessa työskentelevien kuin freelance-tuottajienkin keskuudessa. Tanssialan pienillä toimijoilla ei yleensä ole nimeksikään määrärahoja esimerkiksi matkustamiseen. Freelance-tuottajien kansainvälisen ammattitaidon kartuttaminen on hankalaa alalla, jossa palkkataso on alhainen ja omalla kustannuksella matkustaminen siksi usein mahdollonta. Kansainvälisen toiminnan ja verkostoitumisen myötä kertyvää tietoa on pyrittävä kuitenkin koamaan keskitetysti ja jakamaan tarvitseville erilaisilla yhteistyöfoorumeilla.

Tanssin Tiedotuskeskuksessa ollaan ottamassa käyttöön (pilottivaihe) **internetpohjaista kontaktitietokantaa**, joka teknisesti mahdollistaa tiedon keräämisen ja jakamisen laajasti. Kerättyjä tietoja voidaan käyttää mm. kansainvälisten asiakkaiden ja kontaktien profiloimiseen ja kohdennetun tiedotuksen ja markkinoinnin tekemiseen. Tietokannan pilottivaihe toteutetaan opetusministeriön erillisrahoituksen turvin, mutta palvelun kehittäminen ja täysimittainen ylläpito vaatii resursointia myös jatkossa.

Verkostoitumisen foorumeita ovat festivaalit, messut, tapahtumat, seminaarit ja kokoukset, normaali esitystoiminta jne. Mahdollisuuksia ja käytäntöjä järjestelmälliseen verkostoitumiseen ja markkinatuntemuksen lisäämiseen on luotava myös Euroopan ulkopuolella, jossa on kehitettävä yhteistyötä esimerkiksi lähetystöjen ja kulttuuri-instituuttien kanssa.

Toimenpiteet/verkostoituminen ja markkinatuntemuksen lisääminen

- Tuottajien ja managerien mahdollisuutta matka-apurahojen saamiseen on parannettava

- Matkakustannusten lisäksi on voitava saada tukea myös oleskelukustannuksiin
- Markkinatuntemuksen lisääminen suomalaisen tanssin perinteisillä markkina-alueilla
- Uusiin markkinoihin tutustuminen ja alan toimijoihin verkostoituminen pitkäntähtäimen yhteistyöprojektina.

7.3 Toimialan kansainvälisen toiminnan perusrahoituksen vahvistaminen

Osa tanssin alan kansainvälistymisen edistämiseen ja viennin tukemiseen liittyvistä toimista vaatii selkeästi lisärahoitusta. Aina kysymys ei kuitenkaan ole lisärahasta, vaan siitä, että rahoitus tulisi ajoissa suhteessa suunnitteluun ja toteutukseen, olipa kyseessä ulkomailla toteutettavan tapahtuman tukeminen, sen hyödyntäminen markkinointitarkoituksiin tms. Osa toimenpiteistä on enemmänkin entisten toimintojen uudelleen järjestämistä, priorisointia ja kehittämistä nimenaan viennin tai kansainvälisen toiminnan näkökulmasta. Rahoituksen kehittämisessä on huomioitava sekä pitkän tähtäimen kehitysprojektien ja perusrahoituksen tarve että lyhyellä aikavälillä toteutettavien projektien tukeminen. Keskeistä on myös rahoituspohjan vahvistaminen. Tämä tarkoittaa sekä tanssin alan toimijoiden kouluttamista uusien rahoitusmahdollisuuksien käyttämiseen että verkottumista yhteistyöhankkeisiin. Matka-apurahajärjestelmän kehittäminen vaikuttaa suoraan esitysten hintaan ja kiertueiden kustannuksiin eli sitä kautta voidaan vahvistaa kilpailukykyä.¹

Kansainvälistymisen edellytysten vahvistaminen ja kansainvälisen toiminnan tuotannollisten rakenteiden kehittäminen tarkoittaa esimerkiksi kansainvälistä työtä tekevien ryhmien tai muiden toimijoiden mahdollisuutta palkata kansainvälisen manageroinnin tai markkinoinnin ammattitaidon omaava tuottaja. Monelle kansainvälistä potentiaalia omaavalle tanssitaiteilijalle tai –ryhmälle jo tällaisen henkilön puute on ollut merkittävä este vientityölle. Toisaalta on olemassa esimerkkejä merkittävästä kansainvälisen toiminnan ja mm. oman toiminnan tuottojen kasvusta, kun riittävän suuri tuki on mahdollistanut ammattitaitoisen henkilökunnan palkkaamisen.

Keskeiset osa-alueet rahoituksen kehittämisessä

- Tanssin Tiedotuskeskuksen resurssien vahvistaminen
- Kansainvälistymisen edellytysten vahvistaminen/tuotannolliset rakenteet kv. toimintaan
- Matka-apurahajärjestelmän kehittäminen ja määrärahojen kasvattaminen
 1. Yksittäiset vierailut, koulutus, verkostoituminen yms. (Taiteen keskustoimikunta)
 2. Paljon kansainvälistä työtä tekevien koko vuoden kv-matkoihin myönnettävä avustus
- Pitkän tähtäimen vientityöhön ja yhteistyöhankkeisiin kohdistetut avustukset
- Kansainvälisen toiminnan ja viennin projektiavustukset
- Rahoituspohjan vahvistaminen ja laajentaminen

7.4 Viennin tukeminen

¹ Vrt. esim. Belgian malli, jossa keskeiset paljon kansainvälistä esitystoimintaa tekevät ryhmät voivat saada koko vuoden kiertue-toiminnan matkakuluihin osoitetun tuen

7.4.1 Vientitapahtumat

Keskeisiä verkostoitumisfoorumeita ja markkinointipaikkoja kulttuuriviennissä ovat erilaiset tapahtumat, joita tanssinkin alalla ovat

- Festivaalit ja kilpailut
- Festivaalit, joiden yhteyteen on rakennettu myyntitapahtuma
- Vientikatselmukset
- Messutapahtumat
- Konferenssit, seminaarit ja muut asiantuntijatapaamiset

Monilla tapahtumilla ei ole ensisijaisesti markkinoinnillisia tai vientiin liittyviä tavoitteita, vaan ne on tuotettu paikalliselle yleisölle ja/tai taiteenalan sisäiseksi tapahtumaksi. Myös niitä voidaan hyödyntää vientityössä. Suomalaiset tanssitapahtumat on suunnattu suomalaiselle yleisölle ja ohjelmistosuunnittelu tehdään muista kuin myynnin ja markkinoinnin lähtökohdista. Ulkomaista lehdistöä sekä tuottajia, promoottoreita ja agentteja osallistuu niihin kuitenkin melko runsaasti tutustuen nimenomaan suomalaisiin tanssiesityksiin. Osa saapuu omalla kustannuksellaan, osan matka-, majoitus- ym. kuluista vastaavat joko tapahtuma, ulkoministeriö, Tanssin Tiedotuskeskus tai esimerkiksi tanssiryhmä. Tapahtumien nykyistä parempi hyödyntäminen edellyttäisi mm. ohjelmistosuunnittelussa ja aikatauluttamisessa vientimarkkinoinnin ja ulkomaisten vieraiden tarpeiden huomioon ottamista.

Kansainväliset messut ovat tanssinkin alalla vakiintuneet tapahtumiksi, joissa pyritään saamaan näkyvyyttä koko maan tanssielämälle, tehdään pr-työtä yksittäisille ryhmille ja taiteilijoille, jopa yksittäisille teoksille. Messuilla luodaan kontakteja, tavataan kollegoita ja vaihdetaan materiaalia. Huolimatta siitä, että kaikki ovat paikalla samasta syystä, markkinoidakseen tai löytääkseen kiinnostavia esityksiä, on tuotettava erottautuvaa, tasokasta ja omaleimaista tiedotus- ja promootiomateriaalia. Messujen yhteydessä järjestetään usein showcase, johon valitut esitykset saavat huomattavasti enemmän huomiota kuin messuosastolla painotuottein ja audiovisuaalisin keinoin presentoidut.

Joka toinen vuosi järjestettävä Düsseldorfin **internationale tanzmesse** on Euroopan keskeinen tanssialan messutapahtuma. **Cinars** Kanadassa on Amerikan mantereeseen tärkein esittävien taiteiden myyntitapahtuma. Aasiassa on useita messutapahtumia (mm. **Shanghai International Arts Fair, Performing Arts Market Seoul**), joihin osallistumalla aasialaisiin toimijoihin tutustuminen ja heille esittäytyminen voisi tapahtua keskitetympin kuin laajan mantereiden markkinoihin muuten.

Suomalaisen kulttuurin tai tanssin sesongit Euroopan tai maailman keskeisissä kaupungeissa ovat usein yhteistyöprojekteja paikallisten järjestäjien ja suomalaisten tahojen kanssa (esim. suomalaisen kulttuurin sesonki Ranskassa 2008, suomalaisen tanssin sesonki Lontoossa 2008). Tapahtumat suunnitellaan paikallisten toimijoiden ja yleisön tarpeisiin, ei vientitapahtumiksi, mutta niitä voidaan hyödyntää myös viennin edistämiseksi. Tämä tarkoittaa suomalaisten toimijoiden työtä: esimerkiksi asiantuntijavieraiden tuominen ko. esityksiin, tiedottaminen lehdistölle jne. Jotta tämä työ voitaisiin tehdä parhaalla mahdollisella tavalla, olisi siihen löydettävä resursseja ja työ on voitava aloittaa hyvissä ajoin. Tämä edellyttää erilaisten rahoituspäätösten tekemistä riittävän aikaisin.

Varsinaiset ulkomailla toteutetut puhtaat vientitapahtumat ovat tapahtumia, jotka on räätälöity viennin tarpeista lähtien. Ne ovat kuitenkin kaikkein eniten resursseja vaativia.

Toimenpiteet

- Asiantuntijavierasohjelman² kehittäminen, resursointi ja entistä parempi koordinoiminen tapahtumien, ulkoministeriön ja Tanssin Tiedotuskeskuksen kesken
- Olemassa olevien tanssifestivaalien kehittäminen vientitapahtumina
- Helsingissä säännöllisin väliajoin järjestettävän tanssin vientikatselmuksen luominen
- Ulkomailla järjestettävien tapahtumien hyödyntäminen markkinointiin ja tiedotukseen entistä paremmin
- Edelliseen liittyen tukipäätökset koskien sekä itse tapahtumien toteuttamista että suomalaisten tahojen suorittamaa tiedottamista ja markkinointia olisi tehtävä huomattavasti nykyisiä käytäntöjä aiemmin
- Vientitapahtumien yhteydessä tarvittavan promootiomateriaalin tuottamisen ammattitaitoa ja resursointia on kehitettävä

7.4.2 Yhteishankkeet

Tanssitaiteen toimijoiden on entistä enemmän tehtävä yhteistyötä eri taiteenalojen ja yhteiskunnan muiden sektoreiden kanssa kehittyäkseen ja lisätäkseen kehitysmahdollisuuksiaan. Toiminnan ja kehitystyön rahoituksessa on tärkeää löytää yhteistyökumppaneita oman toimialan ulkopuolelta. Myös tanssitaiteen viennin edistämistä voidaan tehdä erilaisten yhteishankkeiden kautta. Esimerkkeinä:

- Aasia-ohjelma
- Suomi-sesonki Ranskassa 2008
- Lontoo 2008, jossa yhteistyötä tehdään Lontoolaisten esityspaikkojen, Suomen Lontoon instituutin ja suomalaisten toimijoiden välillä.
- Kehityshanke digitaalisen sisällöntuotantoteollisuuden toimijoiden kanssa

7.4.3 Pk-yritykset ja yhdistykset/Viennin toimijat

Suuri osa sekä VOS- että vapaan kentän toimijoista on yhdistyspohjaisia, mikä on ollut luonteva organisoitumismuoto laajemminkin suomalaisessa kulttuurikentässä. Tanssin kenttä on pieni; toimijoiden määrä on suhteellisen vähäinen ja markkinat ovat pienet. Kentällä on vähän välittäjäorganisaatioita tai -ammattilaisia (tuottajia, managereita ym.), suhteellisen vähän säännöllistä ympärivuotista esitystoimintaa harjoittavia toimijoita ja sen kaltainen julkisen rahoituksen taso ja rakenne, että esimerkiksi erilaisia yritysmuotoisia välittäjäorganisaatioita ei ole syntynyt.

Tanssin kentän ydin (perustoimintaan keskittyvä, ks. kuva 3) ei ole ollut ”kypsä” yritysmuotoisen toiminnan kehittymiselle. Niin paljon kuin kotimaisessakin toiminnassa tarvittaisiin tuotanto-, manageri-, tiedotus- ja markkinointipalveluita, ei kentällä ole ollut henkistä valmiutta eikä toisaalta taloudellista mahdollisuutta ostaa ko. palveluja markkinahintaan. Myöskään viranomaistoimin ei ole kyetty edistämään, tai ei ole nähty tarpeelliseksi edistää, yritysmuotoista toi-

² Asiantuntijoiksi tässä yhteydessä käsitetään median edustajat, ostajat tai muut asiantuntijat

mintaa. Näin ilmeisesti kentän pienuuden, toiminnan volyymin ja markkinoiden pienuuden vuoksi. Kansainvälisen toiminnan laajeneminen voi olla tekijä, joka muuttaa tilanteen.

Yritysmuotoinen toiminta ja sitä kautta lisäresurssien saaminen tanssin alalle voi olla tavoitteena tulevaisuudessa alan rakenteiden ja toimijoiden kansainvälistymisvalmiuksien kehittyessä. Tavoitetta laajasta yritysmuotoisesta toiminnasta tanssin alalla ei voida pitää realistisena päämääränä tai kehittämistyön edellytyksenä aivan lähimmässä tulevaisuudessa. Tanssin kentällä eivät yleensä myöskään kansainväliset yhteistyökumppanit ole yritysmuotoisia toimijoita.

Olipa toiminta yritysmuotoista tai muuten organisoitunutta tanssin kenttä tarvitsee myös ulkomaille suuntautuvaan toimintaan uusia toimijoita. Toisaalla on jo todettu ammattitaitoisten toimijoiden puute. Tai jos ammattitaitoa onkin, saattaa puuttua verkostosuhteita ja kansainvälistä kokemusta, joiden kerääminen vie pitkän ajan. Onkin pyrittävä edistämään kansainvälisesti suuntautuneiden toimijoiden kehittymistä sille alueelle, joka jää esimerkiksi Tanssin Tiedotuskeskuksen tekemän perustyön ja tanssiryhmien tai aluekeskusten oman työn ulkopuolelle. Tämä edellyttää pitkäjänteistä koulutustyötä. Vientitoimintaan suuntautuneiden yhteistyörakenteiden synnyttäminen, esimerkiksi vientirengastyypinen toiminta, voi olla lyhyelläkin tähtämellä mahdollista. Vientirenkään toiminta ja tehtävät eroavat Tiedotuskeskuksen osin yleisemmästä kansainvälisestä pr- ja tiedotustoiminnasta, vientipalveluista ja kentän vientitoiminnan edellytyksiä laajemmin edistävästä työstä.

Toimenpiteet

- Tanssitaiteen vientirenkään tai muun yhteistyöelimen synnyttäminen
- On huolehdittava siitä, että tanssin kentän toimijoilla on mahdollisuus saada vienninedistämisrahoitusta tai esimerkiksi digitaalisen sisältötuotannon tuotekehittelyrahoitusta huolimatta siitä, että kentällä ei ole toistaiseksi yritysmuotoista toimintaa
- On tehtävä selvitys siitä, onko realistista pyrkiä liiketoiminnan lisäämiseen tanssin kentällä; onko tanssin kentällä sen kaltaista toimintaa että liiketoiminta lähitulevaisuudessa olisi kannattavaa. Mikäli näin on
- On pyrittävä kehittämään tanssin kentän liiketoimintaosaamista ja poistamaan liiketoiminnan kehittymisen esteitä

Viennin toimijat

Tanssin kentän toimijat on lyhyesti esitelty luvuissa 2.2.1 (Keskeiset toimijat) ja 5.1 (Toimijat). Kuvaavaa tanssitaiteen alan toiminnalle ja kentän ”ohuudelle” on se, että viennin keskeisiksi toimijoiksi määrittyvät samat toimijat kuin edellä. Seuraavassa käsitellään lyhyesti toimenpiteitä ja tavoitteita, joilla näiden toimijoiden mahdollisuuksia viennin edistämiseen voitaisiin parantaa.

Toimenpiteet/valtiovalta

- Eri ministeriöiden roolia sekä rahoituksessa että tukitoimissa on selkiytettävä
- Lähetystöjen, kulttuuri-instituuttien ja Suomesta käsin toimivien työnjakoa erilaisissa yhteishankkeissa on selkiytettävä

Toimenpiteet/Tanssin Tiedotuskeskus

- Kansainvälinen toiminta on resursoitava osaksi Tiedotuskeskuksen perustoimintaa; siihen tulee liittyä sekä henkilöresursseja että resursseja toimintaan, johon sisältyy esimerkiksi asiantuntijavierasohjelma, markkinointi- ja tiedotusmateriaalin tuottamista, verkostoitumista, messuosallistumisia, koulutustyötä jne.
- Kansainvälisen toiminnan perustyaon lisäksi Tiedotuskeskuksella on oltava mahdollisuus erillisrahoitukseen kertaluonteisten vientihankkeiden ja –tapahtumien ym. toteuttamiseksi
- Erityisesti kansainvälisen uransa alussa oleville tulee voida tarjota kansainvälisen toiminnan neuvontapalveluja (vaikka kentälle kehittyisikin muita kansainvälisen toiminnan toimijoita)
- Tanssin alan kansainvälisen toiminnan tilastoinnin, seurannan ja arvioinnin kehittämistä on resursoitava

Toimenpiteet/aluekeskukset ja tuotantokeskukset

- Aluekeskusten mahdollisuudet kansainväliseen työhön on turvattava liittyen sekä vierailujen vastaanottamiseen, residenssitoimintaan että kansainvälisiin yhteistyötuotantoihin.
- On turvattava resurssit kansainvälisten kiertue-esitysten järjestämiseen

Toimenpiteet/tanssiryhmät ja -teatterit

- Taiteilijoiden ja ryhmien matka-apurahojen määrää on lisättävä
- Kansainvälistä työtä pitkäjänteisesti tekevien ryhmien työtä, vientiä ja sen kehittämistä on tuettava yhtäläillä pitkäjänteisesti

Toimenpiteet/freelancerit

- Matka-apurahojen lisääminen, vientipalvelujen kehittäminen sekä välittäjäorganisaatioiden (vientirenkaat tms.) kehittäminen edesauttaisi erityisesti freelancereita

Toimenpiteet/festivaalit

- On arvioitava, miten ja mitkä festivaalit voidaan kytkeä entistä paremmin tanssitaiteen vientityöhön joko vakituisena osana toimintaa tai kertaluonteisina projekteina, esimerkiksi selkeästi vientiplatformiksi kootun esityskokonaisuuden muodossa

8. STRATEGIAN TOTEUTUMISEN SEURANTA JA MITTARIT

On tärkeää seurata strategian toteutumista ja mitata tehtyjen investointien ja resursointien tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Yhtä tärkeää on valita oikeat mittarit ja indikaattorit. Osa näistä löytyy alalta kerättävän tilastoinnin kautta. Tanssin alan taloudellisen volyymin ja kansainvälisen toiminnan tilastoinnissa on puutteita. Tilastoinnin kehittämiseen olisikin osoitettava resursseja.

Tanssin Tiedotuskeskus ry kerää Teatterin Tiedotuskeskus ry:n kanssa vuosittain **Teatteritilastot**, joihin kootaan tietoa tanssin alan vuosittaisista henkilötyövuosista (VOS-ryhmät) sekä esitys- ja katsojamääristä. VOS-tanssiteattereiden osalta kerätään tietoa myös taloudesta. Vuosittain laadittavat tanssitilastot julkaistaan Teatteritilastot -kirjan lisäksi Tanssin Tiedotuskeskuksen verkkosivuilla www.danceinfo.fi/tanssitilastot. Tilastoinnin piiriin kuuluvat myös ulkomailla tapahtuvien esitysten ja niiden katsojien määrä.

Mitattavia asioita voivat olla esitysmäärät ja niiden kasvu (markkina-aluekohtaiset luvut), alan liikevaihdon kasvu, kansainvälisen esitystoiminnan tuottojen kasvu, kansainvälisten kontaktien määrä ja kasvu. Kansainvälisen toiminnan laadullista kehitystä arvioitaessa voidaan arvioida esimerkiksi kysynnän ja esitystoiminnan toteutumipaikkojen statusta. Ammattilaisten palaute liittyen esityksiin samoin kuin kritiikki ja arvostelut kertovat nekin vientityön laadusta. Vertaisarviointi erilaisista vientitapahtumista, pr-materiaaleista yms. vienninedistämisestä antaa myöskin välineitä laadulliseen arviointiin samoin näkyvyys kansainvälisessä mediassa ja näkyvyyden sisällöt.

Toimenpiteet

- On valittava ja kehitettävä oikeat mittarit ja indikaattorit strategian toteutumisen arviointiin
- On kiinnitettävä huomiota myös muihin kuin määrällisiin indikaattoreihin,
- Taiteenalan kansainvälisen toiminnan laadulliseen kehitykseen on kiinnitettävä huomiota.
- On mahdollistettava alan tilastoinnin kehittäminen
- 2007-2011 kauden lopulla arvioidaan toimien tuloksellisuus

Liitteet

1. Budjetti
2. 2007 Tanssin Tiedotuskeskus vientihankesuunnitelma
3. Aasia-ohjelma

LIITE 1

Tanssin toimialan vientistrategia			
Budjetti			
Kohde	Tarve 2007	Vuonna 2006	
1. Kansainvälistymisen edellytysten vahvistaminen/ tuotannolliset rakenteet kv. toimintaan	500 000 €		
2. Kansainvälisen viennin tuki			
1.1 Yritys-/ryhmäkohtainen projektituki	250 000 €	Myönnöt, kulttuurivienti	255 900 €
1.2 Kansainväliset yhteisvientihankkeet	200 000 €	Myönnöt kv. yhteistyöhön	39 000 €
3. Matka-avustukset (Taiteen keskustoimikunta)	50 000 €		25 600 €
4. Toimialan tukiorganisaatioiden toimintaedellytysten varmistaminen ja vahvistaminen (Tanssin Tiedotuskeskus)	150 000 €		
5. Toimialatietämyksen lisääminen	20 000 €		
6. Kansainvälisten verkostojen vahvistaminen	20 000 €		
7. Toimialan yritysten ja muiden toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen	20 000 €		
8. Kansainvälisen viestinnän vahvistaminen	100 000 €		
9. Toimialojen välisen yhteistyön edistäminen (pilotti)	8 000 €		
Yhteensä	1 318 000 €		320 500 €

2005 tieto

LIITE 2

Tanssin Tiedotuskeskuksen kansainvälinen toiminta/ Suomalaisen tanssin vientihanke 2007

Pirjetta Mulari

1. Taustaa

Tanssin Tiedotuskeskuksessa elokuussa 2005 käynnistyneen suomalaisen tanssin vientihankkeen tarkoituksena on lisätä suomalaisten tanssiryhmien ja koreografiensa kansainvälistä liikkuvuutta ja samalla näiden kansainvälisen toiminnan tuottoja. Vientihankkeen tavoitteena on nostaa Suomi yhdeksi tanssialan johtavaksi maaksi maailmassa vuoteen 2011 mennessä, jolloin suomalaisten tanssiryhmien kansainvälisten vierailujen määrä olisi kaksinkertainen tämän hetkiseen verrattuna.

Tavoitteena on, että tanssin vientihankkeen toiminnot päätyisivät osaksi Tanssin Tiedotuskeskuksen kansainvälistä perustoimintaa vuoden 2007 aikana.

2. Vientihankkeen osa-alueet

Suomalaisen tanssin vientihankkeen toteutus voidaan jakaa seuraaviin osa-alueisiin:

- Tiedotus
- Kansainvälinen markkinointi ja verkottuminen
 - Materiaalituotanto
 - Promootiotapahtumat (messut, katselmuksset jne.)
 - Uusiin markkinoihin tutustuminen
- Asiantuntijavierasohjelma
- Yhteistyöprojektit
- Koulutus (suomalaisen tanssin vientitoiminnan rakenteiden kehittäminen ja luominen; liiketoimintaosaamisen vahvistaminen) ja neuvontapalvelut
- Tietokantojen ylläpito
- Toimialatietämyksen lisääminen (kartoitukset, tutkimukset)

2.1 Tiedotus

Vientihankkeen avulla kehitetään Tanssin Tiedotuskeskuksen sähköisen viestinnän välineitä palvelemaan nykyaikaisesti ja kustannustehokkaasti suomalaisen tanssin kansainvälisiä tiedotustarpeita. Tarkoituksena on kehittää Tiedotuskeskuksen sähköistä viestintäympäristöä sisältöjen ja teknologisten ratkaisujen osalta.

Toimintavuoden aikana lähetetään 4-6 sähköistä tiedotetta uuden, kansainvälisen KoMaPo -tietokannan kautta. Sähköisen tiedotuksen lisäksi kehitetään Tanssin Tiedotuskeskuksen painotuotevalikoimaa entistä kohdennetuimmille ryhmille. Finnish Dance in Focus –lehteä vastaava lehti tuotetaan ranskankieliselle kohderyhmälle, ja suppeampi materiaali Aasia-ohjelmaa varten japaniksi, kiinaksi ja koreaksi.

2.2 Kansainvälinen markkinointi (materiaalituotanto, promootiotapahtumat) ja verkottuminen

Vientihankkeen kansainvälisen markkinoinnin osa-alue sisältää kohdistetun, markkina- ja tilannekohtaisen materiaalin tuottamista, markkinointikampanjoiden toteutusta sekä markkinointitapahtumakonseptien kehittämistä ja toteutusta. Markkinointitapahtumiksi luetaan esimerkiksi tanssin alan messut, vientitapahtumat kotimaassa taikka ulkomailla sekä muut suomalaisen tanssin platformit. Promootiotapahtumien tuottamisessa otetaan huomioon myös mahdollisuudet yhteistyöhön muiden taiteen ja kulttuurin alojen kanssa.

Tanssin vientihankkeen kautta vahvistetaan tanssin kansainvälistä markkinatuntemusta ja kansainvälisiä verkostoja. Markkinatuntemusta lisätään ja toimijakentän tuntemusta syvennetään suomalaisen tanssin perinteisillä markkina-alueilla (Eurooppa) osallistumalla messuihin ja festivaaleihin sekä kontakteja ylläpitämällä.

Toimintavuonna 2007 käynnistetään Aasia-ohjelma, jonka tavoitteena on uusiin markkinoihin tutustuminen ja alan toimijoihin verkottuminen pitkántähtäimen yhteistyöprojektina Kiinan ja Korean osalta. Tanssin Tiedotuskeskuksen Aasia-ohjelmaan sisältyvän Japanin toimijakartoitus on tehty, ja sen osalta voidaan ryhtyä erilaisten yhteistyöprojektien käynnistämiseen. Kiinan ja Korean markkinoihin tutustuminen vaatii seuraavia toimenpiteitä:

- toimintakulttuurituntemuksen lisääminen
- toimijaselvitykset
- uusien kontaktien luominen, verkostoihin/”piireihin” pääseminen (messut, festivaalit, katselmuksplatformit –erilaiset vientitapahtumat, henkilökohtaiset kontaktoinnit ja vierailut)

Toimintavuoden 2007 aikana osallistutaan Tokyo Performing Arts –messuille 5.-8.3.2007 sekä vastaaville messuille Kiinassa ja Koreassa syksyllä 2007. Vuoden aikana kartoitetaan myös muita uusia markkina-alueita, joihin tutustuminen aloitetaan vuonna 2008.

Käynnistetään Choreographic Voices from Finland –promootiodvd:n jatkohanke, joka tähtää Volume 2:n tuottamiseen. Esittelyssä uudella promootiodvd:llä olisivat ne nuoret koreografit, joilla on jo kansainvälistä kysyntää sekä muutama kansainvälisesti menestynyt tanssiryhmä, joita ei esitelty Volume 1:ssä (esim. Helsinki Dance Company).

2.3 Asiantuntijavierasohjelma

Vientihankkeen tavoitteena on tuottaa Suomeen vuositasolla 20-50 tanssin tuottajaa tai toimittajaa, joille järjestetään noin viikon mittainen verkottumisohjelma. Osa asiantuntijavierailuista kohdistetaan festivaalien yhteyteen kuten esimerkiksi Kuopio Tanssii ja Soi –festivaalin tai Pyhäjärven Täydenkuun Tanssit –festivaalin.

Toimintavuonna 2007 tuotetaan yhteistyössä ulkoasiainministeriön ja Tanssin Tiedotuskeskuksen kanssa 10-20 kansainvälistä asiantuntijaa verkottumaan kotimaisiin tanssin toimijoihin pääkaupunkiseudulla tapahtuvan vierailuohjelman avulla sekä 20-40 asiantuntijaa yhteistyössä edellä mainittujen festivaalien kanssa tutustumaan suomalaiseen tanssiin festivaalien ohjelmiston kautta.

Asiantuntijavierasohjelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan myös yhteistyössä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa.

2.4 Yhteistyöprojektit

Vientihankkeen yhteistyöprojektit ovat esimerkiksi tuotannollisia yhteistyöhankkeita ulkomaisten tanssin tuotantotahojen kanssa, yhteistyössä Suomen kulttuuri-instituuttien kanssa toteutettavia hankkeita taikka vientihankkeen puitteissa syntyneitä residenssivaihto-ohjelmia. Residenssivaihto-ohjelmat ovat

vientihankkeen tärkeä osa-alue niiden tuloksellisuuden takia: kansainväliset residenssit ovat taiteilijalle mielekäs tapa kehittää omaa taiteellista työtä, mutta toisaalta myös äärimmäisen tehokas verkottumisen muoto.

Toimintavuoden 2007 aikana toteutetaan seuraavia erillishankkeita:

- Tuotannollinen yhteistyöhanke Suomen Japanin Instituutin sekä Yokohama Red Brick Housen kanssa. Hankkeen tavoitteena on, että 1-2 suomalaiskoreografia tuottaa teoksen ensi-iltaan Yokohama Red Brick Housessa tammikuussa 2008.
- Residenssivaihto-ohjelman käynnistäminen Japan Contemporary Dance Networkin kanssa.
- Tuotannollinen yhteistyö Atelier de Paris –tanssikeskuksen kanssa June Events 2008 – tapahtuman osalta. Yhteistyö aloitetaan suomalaiskoreografien residenssillä Atelier de Parisissa vuoden 2007 aikana.
- Pariisi 2008 –tapahtumavuoden suomalaisen tanssin ohjelmistokokonaisuuden käynnistäminen.
- Lontoossa keväällä 2008 toteutettavan suomalaisen tanssin sesongin suunnittelu ja markkinoinnin käynnistäminen.

Toimintavuoden 2007 aikana seurataan myös kansainvälisten festivaalien mahdollisten Suomi-teemojen toteutumista. Muun muassa Amsterdamin Julidans-festivaali suunnittelee suomalaisen tanssin viikonloppua heinäkuussa 2007, ja sen toteutuessa Tanssin Tiedotuskeskus on tarvittaessa mukana yhteistyökumppanina.

2.5 Koulutus ja neuvontapalvelut

Vientihankkeen puitteissa toteutettavan koulutuksen tavoitteena on suomalaisen tanssin vientitoiminnan rakenteiden kehittäminen ja luominen sekä tanssin alan liiketoiminta-osaamisen vahvistaminen. Koulutusta tarjotaan eri kohderyhmille, jotta koulutuksen sisällöt vastaavat kunkin kohderyhmän tarpeita. Tavoitteena on muun muassa kentällä toimivien tuottajien ja managerien osaamisen kehittäminen: tähän tarkoitukseen suunnitteilla on täsmäkoulutuksen lisäksi kansainvälistä työvaihtoa sekä mentorointiohjelma.

Toimintavuoden 2007 aikana Tanssin Tiedotuskeskus ja muut tanssin kentän toimijat tekevät yhteistyötä Luovien alojen koulutus- ja kehittämisinstituutin IADEn kanssa alalle sopivan ja tarpeellisen koulutuksen synnyttämiseksi. Tämän lisäksi vientihankkeen puitteissa järjestetään lyhytkoulutuksia erityisteemoista sekä räätälöityjä täsmäkoulutuksia pienille kohderyhmille, jopa muutamille ryhmille/tuottajille/taiteilijoille.

Toimintavuoden aikana lisätään eri toimialojen välistä yhteistyötä käynnistämällä tanssin toimialan ja peliteollisuuden yhteishanke. Hanke sisältäisi toisaalta koulutusta tanssialan ammattilaisille tanssisisältöjen tuottamisesta digitaalisiin esitysformaatteihin ja sähköisiin välineisiin sekä pilotin ja yhteistyöprojekteja tanssialan ammattilaisten ja digitaalisen sisältötuotannon ammattilaisten välille.

Vientihankkeen osana tarjotaan kansainvälisiä neuvontapalveluja erityisesti kansainvälisen uransa alussa oleville koreografeille, joilla jo on selkeästi kansainvälistä kysyntää. Syksyllä 2006 käynnistetty vientiklinikkaprojekti jatkuu siten, että yhteistyö ja neuvontatapaamiset kuuden vientiklinikakkoreografien kanssa jatkuvat vuoden 2006 ajan (keskimäärin 6 kertaa vuodessa). Vientiklinikakkoreografien määrää pyritään lisäämään kymmeneen.

Vientiklinikakkoreografeja ovat **Jyrki Karttunen, Simo Kellokumpu, Jenni Kivelä, Susanna Leinonen, Eeva Muilu ja Favela Vera Ortiz.**

Muilla ryhmille ja koreografeille annetaan kansainvälistä tuotantoneuvontaa tarpeen ja resurssien mukaan, keskimäärin neljä työpäivää kuukaudessa.

2.6 Tietokantojen ylläpito

Tanssin Tiedotuskeskus on kehittänyt KoMaPo-tietokannan, joka sisältää suomalaisen tanssin potentiaalisia, kansainvälisiä kontakteja ja yhteistyökumppaneita. Tanssin Tiedotuskeskus kehittää ja ylläpitää kyseistä tietokantaa. KoMaPo toimii myös sähköisenä tiedotusympäristönä, jonka kautta Tanssin Tiedotuskeskus lähettää sähköiset tiedotteet kansainvälisille toimijoille. KoMaPo valmistuu alkuvuoden 2007 aikana.

2.7 Pitkän tähtäimen vientityö ja yhteistyöhankkeet

Vientihankkeen puitteissa valmistellaan erilaisia pitkän tähtäimen yhteistyöhankkeita, joista esimerkkinä pohjoismaisten tanssin tiedotuskeskusten ja muiden toimijoiden Nordic Dance Meeting –hanke. NDM-hanke sisältää kuusi tanssin alan pohjoismaista tapaamista eri pohjoismaissa sekä Baltian maissa vuosien 2008-2010 aikana. Tapaamisilla on oma teema ja kohderyhmä, ja niiden tavoitteena on lisätä pohjoismaisten tanssin toimijoiden liikkuvuutta.

NDM-hankkeeseen haetaan sekä pohjoismaista että EU-rahoitusta.

2.8 Toimialatietämyksen lisääminen (kartoitukset, tutkimukset)

Vientihankkeen menestyksekkäs toteuttaminen vaatii kartoitusta niin itse tanssin toimialan kuin tanssin viennin tunnusluvuista (euroa/vuosi, työllistävyys yms.). Tanssin alalla ei olla tähän mennessä kartoitettu esimerkiksi koko toimialan liikevaihtoa taikka kansainvälisen toiminnan taloudellista volyyymiä.

Toimintavuoden 2007 aikana on tarkoitus toteuttaa kartoitus tanssin alan vientipotentiaalista ja viennin esteistä. Selvitetään siis alueet, joilla on kulloinkin suurin liiketoimintapotentiaali sekä määritetään kaupallistamisen edellytykset. Myös tanssin alan kansainvälisen toiminnan tilastointia, seuranta ja arviointia kehitetään. Mittareita voisivat olla muun muassa esitysmäärät ja niiden kasvu (markkina-aluekohtaiset luvut), alan liikevaihdon kasvu, kansainvälisen toiminnan tuottojen kasvu, kansainvälisten kontaktien määrä ja kasvu, laadullinen seuranta (kansainvälisen kysynnän kasvu, kritiikki/arvostelut, ammattilaisten palaute) sekä mediaseuranta (näkyvyys kansainvälisessä lehdistössä).

Liite 3

Aasia-ohjelma

Kolmivuotisessa (2008-2010) Aasia-ohjelmassa suomalaiset tanssin alan toimijat tutustuvat Aasiaan* tanssin markkina-alueena sekä messuosallistumisten että esityspaikka- ja muiden vierailujen ja tutustumisten kautta. Suomalaista tanssitaidetta ja alan osaamista markkinoidaan paitsi suorien one-to-one kontaktien kautta myöskin erilaisten tapahtumien, lanseerausten ja kohdennetun markkinointimateriaalin välityksellä. Tanssin Tiedotuskeskuksen Japani-osaamista hyödyntäen tähtäimessä on pitkäjänteinen ja luottamukseen perustuva yhteistyö Japanin lisäksi Kiinassa, Koreassa ja Singaporessa.

Aasia-ohjelma käynnistetään vuoden 2007 aikana, jolloin esimerkiksi vuosien 2005 ja 2006 aikana valmistellut Japani-hankkeet ovat käynnistymässä. Aasia-ohjelma on Tanssin Tiedotuskeskuksen johtama ja koordinoima erillishanke, johon haetaan erillisrahoitusta ja palkataan lisähenkilökuntaa.

Aasia-ohjelman toteutuksessa tehdään yhteistyötä ulkoasianministeriön, lähetystöjen ja kulttuuri-instituuttien kanssa. Myös taiteenalojen välisten yhteistyöprojektien mahdollisuutta tutkitaan.

Japani

Suomalaiset tanssin toimijat ovat Tanssin Tiedotuskeskuksen ja Japanin Suomen Instituutin avulla kehittäneet jo jonkin aikaa yhteistyötä vierailu-, residenssi- ja tuotantotoiminnassa. Vuonna 2002 Suomen Japanin Instituutti isännöi suomalaisten tanssin alan tuottajien Tokion vierailua, jonka aikana tuottajadelegaatio tutustui Japanin merkittävimpiin nykytanssin alalla toimiviin teattereihin, festivaaleihin ja tuotantotahoihin. Vierailulla tutustuttiin myös Japan Foundationin ja Saison Foundation rahoitusmahdollisuuksiin.

Edellä mainitun tuottajavierailun jälkeen on pidetty yllä henkilökohtaisia kontakteja japanilaisiin tuottajatahoihin, ja muutamia suomalaisten tanssiryhmien ja koreografien esitysvierailuja on toteutunut vuosien 2003-2006 aikana. Yhteistyöverkoston luonti Japanissa kestää muutaman vuoden, ja nyt tilanne on se, että Tanssin Tiedotuskeskus on luonut kontaktin tärkeimpiin japanilaisiin toimijoihin Suomen Japanin Instituutin avulla. Tämän johdosta vuosien 2007-2009 aikana ollaan käynnistämässä seuraavia hankkeita:

- Tuotannollinen yhteistyö Japanin keskeisen nykytanssinäyttämön, Yokohama Red Brick Housen kanssa. Yokohama Red Brick House tuottaa 1-2 suomalaiskoreografien teoksen yhteistyössä Tanssin Tiedotuskeskuksen ja Suomen Japanin Instituutin kanssa ensi-iltaan tammi-helmikuussa 2008.
- Koreografien residenssivaihto-ohjelma Japan Contemporary Dance Networkin kanssa. Residenssivaihto-ohjelma käynnistyy vuoden 2007 aikana.
- Suomalaisten tanssiryhmien esitysvierailusta käydään neuvotteluja usean japanilaisen venuen kanssa.
- Osallistuminen Japanin keskeisiin myyntitapahtumiin, kuten Tokyo Performing Arts Marketiin (seuraavan kerran 5.-8.3.2007).

Kiina, Korea ja Singapore

Japanin ja Suomen välisen yhteistyön kokemuksia hyödynnetään Aasia-ohjelman uusissa maissa: Kiinassa, Koreassa ja Singaporessa. Myös näissä maissa pyritään luottamuksellisten ja pitkäaikaisten kontaktien syntymiseen, joten tärkeää olisi saada paikalliset Suomen suurlähetystöt toimimaan Suomen Japanin Instituutin tapaan paikallistuntemuksen välittäjinä.

Messut ja tapahtumat, joihin Aasia-ohjelman puitteissa osallistutaan Kiinassa, Koreassa ja Singaporessa:

- Shanghai Performing Arts Fair
- Performing Arts Market Seoul
- Singapore Arts Festival

Aasian suunnattu markkinointi

Keskeiseksi markkinoinnin kehittäminen välineeksi tuotetaan promootiomateriaalia ainakin japanin, kiinan ja korean kielillä. Tutkitaan myös tarpeellisuutta Tanssin Tiedotuskeskuksen tuottaman promootio-dvd:n tekstittämiseen em. kielillä.

***Aasian määrittely tässä yhteydessä:** Aasia on maantieteellisesti ja kulttuurisesti laaja alue, johon tutustuttaessa nimenomaan tanssin markkina-alueena kannatta keskittyä sellaisiin alueisiin, joihin jo on olemassa jonkinlainen kontakti ja yhteistyö- ja vierailukäytäntöjä. Lähtökohtana pidetään kokemuksia ja jo käynnissä olevaa yhteistyötä Japanin kanssa, joita kehitetään edelleen. Japanin lisäksi keskitytään Koreaan, Singaporeen ja Kiinaan.